

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**KOMPARACE SYSTÉMU SPRÁVNÍHO
SOUDNICTVÍ VE VYBRANÝCH ZEMÍCH
EVROPSKÉ UNIE**

Autor práce: Barbora Tesařová, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Jozef Bandžak, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2024

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Barbora Tesařová, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Komparace systému správního soudnictví ve vybraných zemích Evropské unie

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Comparison of the Administrative Judiciary System in Selected Countries of the European Union

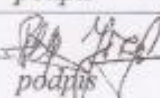
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Jozef Bandžak, Ph.D., 777 808 038, banjoz@post.cz

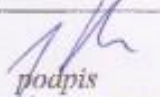
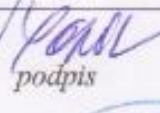

Datum zadání bakalářské práce: říjen 2023

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem bakalářské práce je komparace a určení odlišností v systému správního soudnictví ve vybraných zemích v Evropské unie. Vedlejším cílem je identifikace příkladů dobré praxe ve vybraných zemích Evropské unie a návrh možné implementace do systému správního soudnictví v České republice.

Student: Barbora Tesařová, DiS.	31.10.2023 datum	Tesařová podpis
Vedoucí práce: JUDr. Jozef Bandžak, Ph.D.	31.10.2023 datum	 podpis

Schvalují zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	2.2.2024 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	2.2.2024 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	5.2.2024 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Jozefu Bandžakovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

TESAŘOVÁ, B. *Komparace systému správního soudnictví ve vybraných zemích Evropské unie: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2024. 51 s. Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Jozef Bandžak, Ph.D.

Klíčová slova: správní soudnictví, prameny právní úpravy, pravomoc a příslušnost, komparace, Nejvyšší správní soud, opravné prostředky, Slovensko, Německo

Bakalářská práce pomocí analýzy a syntézy zkoumá správní soudnictví v České republice a ve vybraných zemích Evropské unie. Nejprve definuje termín správního soudnictví v České republice včetně jeho historického vývoje, pramenů právní úpravy, pravomocí a příslušnosti, průběhu řízení a dostupných opravných prostředků. Dále se zaměřuje na základní modely správního soudnictví a na postavení Nejvyššího správního soudu v České republice. V další práci je provedena komparace českého správního soudnictví se systémy na Slovensku a v Německu. V závěrečné části práce jsou navrženy možnosti implementace získaných poznatků do českého správního soudnictví.

ABSTRACT

TESAŘOVÁ, B. *Comparison of the Administrative Judiciary System in Selected Countries of the European Union: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2024. 51 pgs. Supervisor: JUDr. Jozef Bandžak, Ph.D.

Key words: administrative justice, sources of legislation, authority and jurisdiction, comparison, Supreme Administrative Court, remedies, Slovakia, Germany

The bachelor thesis examines administrative justice in the Czech Republic and selected countries of the European Union through analysis and synthesis. Initially, it defines the concept of administrative justice in the Czech Republic, including its historical development, sources of legal regulation, powers and jurisdiction, procedural aspects, and available remedies. Furthermore, it focuses on basic models of administrative justice and the role of the Supreme Administrative Court in the Czech Republic. The thesis then compares the Czech administrative justice system with those in Slovakia and Germany. In the concluding section of the thesis, options for implementing the acquired knowledge into the Czech administrative justice system are proposed.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Správní soudnictví v České republice	12
2.1 Správní soudnictví na našem území do roku 1989	13
2.2 Správní soudnictví na našem území od roku 1989	15
2.3 Prameny právní úpravy v České republice.....	16
2.3.1 Ústavní úprava	16
2.3.2 Zákonná úprava.....	17
2.4 Pravomoc a příslušnost správních soudů	18
2.5 Průběh řízení	19
2.6 Opravné prostředky	20
2.6.1 Kasační stížnost.....	20
2.6.2 Obnova řízení	21
3 Správní soudnictví na Slovensku	23
3.1 Prameny právní úpravy	23
3.2 Pravomoc a příslušnost správních soudů	23
3.3 Průběh řízení	25
3.4 Opravné prostředky	27
4 Správní soudnictví v Německu	28
4.1 Prameny právní úpravy	28
4.1.1 Ústavní úprava	28
4.1.2 Zákonná úprava.....	29
4.2 Pravomoc a příslušnost správních soudů	29
4.3 Průběh řízení	30
4.4 Opravné prostředky	32
5 Postavení a organizace Nejvyššího správního soudu v České republice	34
5.1 Předseda, místopředseda a soudci Nejvyššího správního soudu.....	34

5.2	Asistent soudce	35
5.3	Senát a rozšířený senát	35
5.4	Plénum Nejvyššího správního soudu	36
6	Základní modely správního soudnictví	37
6.1	Anglosaský typ	37
6.2	Francouzský model	38
6.3	Pruský a jihoněmecký typ	40
7	Komparace systému správního soudnictví ve vybraných zemích Evropské unie...	42
7.1	Prameny právní úpravy	42
7.2	Pravomoc a příslušnost	43
7.3	Průběh řízení	43
7.4	Opravné prostředky	45
7.5	Návrhy možné implementace do českého správního soudnictví z uvedených zemí	45
	Závěr	47
	Seznam použitých zdrojů	49
	Seznam zkratek	51

Úvod

Téma bakalářské práce je komparace systému správního soudnictví ve vybraných zemích Evropské unie. Správní soudnictví je součástí soudního systému, která se zabývá přezkoumáváním rozhodnutí a jednání správních orgánů v souladu s právními předpisy. Jeho hlavním úkolem je ochrana práv a zájmů občanů vůči státní a veřejné správě. Ve správním soudnictví mají správní soudy pravomoc vydávat rozsudky a rozhodnutí v těchto záležitostech a zajišťují dodržování zásady právního státu.

Bakalářská práce je rozdělena na sedm hlavních kapitol. V první části bakalářské práce bych se chtěla zaměřit na pojem českého správního soudnictví, jeho historii, prameny právní úpravy. Ale také jaké má pravomoci a příslušnost, průběh řízení a jeho opravné prostředky. V další části rozeberu jak tyto stejné procesy fungují ve správním soudnictví na Slovensku a v Německu. Dále popíši postavení Nejvyššího správního soudu České republiky, který se nachází v Brně. V bakalářské práci jsem také zvolila uvést základní modely správního soudnictví, kterými jsou Anglosaský typ, Francouzský model a Pruský a jihoněmecký typ. A na závěr práce bylo komparováno správní soudnictví České republiky, Slovenska a Německa a bylo uvedeno pár návrhů na možnou implementaci do systému správního soudnictví v České republice.

Hlavním cílem bakalářské práce je komparace a určení odlišností v systému správního soudnictví ve vybraných zemích v Evropské unie. Vedlejším cílem je identifikace příkladů dobré praxe ve vybraných zemích Evropské unie a návrh možné implementace do systému správního soudnictví v České republice.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je komparace a určení odlišností v systému správního soudnictví ve vybraných zemích v Evropské unii. Vedlejším cílem je identifikace příkladů dobré praxe ve vybraných zemích Evropské unie a návrh možné implementace do systému správního soudnictví v České republice.

Bakalářská práce využívá jako hlavní zdroje literaturu od uznávaných autorů, kteří se na téma správního soudnictví jak v České republice, tak i ve vybraných státech Evropské unie. Tyto zdroje jsou analyzovány a syntetizovány s cílem porozumět právním úpravám, pravomocím a příslušnosti, průběhem řízení a opravným prostředkům správního soudnictví na území České, Slovenské a Německé republiky. Také byl použit zákon číslo 500/2004 Sb. správní řád, který je nedílnou součástí správního soudnictví, jelikož tímto zákonem se musí řídit správní soudy a správní orgány jako takové. Komparativní analýza je prováděna zcela stejně tím, že byla srovnána právní úprava, pravomoc a příslušnost, průběh řízení a opravné prostředky mezi jednotlivými zeměmi. Na základě této analýzy jsou identifikovány odlišnosti a společné rysy mezi systémy správního soudnictví a jsou formulovány možné návrhy pro případnou implementaci dobré praxe do českého správního soudnictví.

Bakalářská práce je rozdělena na sedm hlavních kapitol, které se dělí ještě na podkapitoly. V první hlavní kapitole je popsán systém správního soudnictví v České republice, který se zaměřuje na historický vývoj správního soudnictví na území České republiky. Začíná popisem správního soudnictví do roku 1989 a následně se věnuje jeho proměnám od té doby. Dále zkoumá prameny právní úpravy v České republice, zahrnující ústavní úpravu a zákonnou úpravu, a analyzuje pravomoc a příslušnost správních soudů v této zemi. Následují popisy průběhu řízení a dostupných opravných prostředků, včetně kasační stížnosti a obnovy řízení. Druhá kapitola se zabývá obdobnými tématy jako předchozí kapitola, avšak s důrazem na situaci na Slovensku. Popisuje prameny právní úpravy, pravomoc a příslušnost správních soudů, průběh řízení a dostupné opravné prostředky. Třetí kapitola přináší podrobný pohled na správní soudnictví v Německu. Zahrnuje analýzu pramenů právní úpravy, pravomoci a příslušnosti správních soudů, průběh řízení před nimi a dostupné opravné prostředky. Čtvrtá kapitola popisuje postavení a organizace Nejvyššího správního soudu v České republice se zaměřuje se na strukturu Nejvyššího správního soudu a zahrnuje také popis,

dále také na předsedu, místopředsedu, senát, plénum. Předposlední kapitola se zabývá základními typy správního soudnictví, jako je anglosaský typ, francouzský model a pruský a jihoněmecký typ. Poskytuje porovnání těchto modelů a jejich charakteristik. A poslední kapitola komparuje systém správního soudnictví ve vybraných zemích Evropské unie. Zahrnuje prameny právní úpravy, pravomoc a příslušnost správních soudů, průběh řízení a dostupné opravné prostředky. Dále navrhuje možnosti implementace dobré praxe z těchto zemí do českého systému správního soudnictví.

2 Správní soudnictví v České republice

Existuje několik definic správního soudnictví, a pokud se snaží být obecnější, měli bychom je přijímat s opatrností. Formy správního soudnictví se v jednotlivých státech často liší a obecné definice mají tendenci příliš jasně odrážet typ správního soudnictví, který je autorovi definice nejbližší, zatímco povaha ostatních typů není zohledněna.¹ Jedná se tedy o činnost soudů, které jsou vybaveny soudní nezávislostí a formálně odděleny od systému orgánů vykonávajících veřejnou správu. Správní soudnictví je ve své podstatě (s výjimkou některých případů) kontrolní a přezkumnou činností. Správní soudnictví slouží k přezkumu výkonu veřejné moci ve správní sféře, která se zdánlivě projevuje určitou formou. Soudy tyto formy autoritativní správní činnosti porovnávají s určitými normami, přičemž musí být hlavním měřítkem základního souladu s právem. V systému správního soudnictví se přezkum provádí na konceptu konkrétní skutečnosti a správní řízení je bezvýhradně v řízení sporném. Cílem přezkumu je ochrana subjektivních práv občana.² V nejobecnějším smyslu je myšlenka správního soudnictví neoddelitelná od postupného formulování a prosazování lidských a občanských práv, ztělesnění ideje demokratického a právního státu vytvořené na dělbě moci, rozšíření vlivu práva na sféru vztahů mezi člověkem a státní mocí, transformace těchto vztahů z faktických na právní, ze subjektu na občana. Stručně řečeno, jak lze záruku dodržování práva, která se v určité podobě prosazuje v soukromém právu (dokonce i v absolutistických státech) a v trestních věcech, rozšířit na další vztahy mezi veřejnými orgány a občany. Východiskem je uplatňování principu dělby moci, to jsou fyzické a formální oddělení státních funkcí, rozlišení veřejného a soukromého práva a organizační oddělení soudní a výkonné moci. Pojem „správní soudnictví“ je nejednoznačný a při jeho používání a výkladu je třeba postupovat opatrně. Mimo jiné záleží na tom, zda se pojem „soudnictví“ vztahuje na činnost nezávislých soudů při rozhodování v rozsahu zákonem stanovené pravomoci, nebo na jednu z funkcí státu v materiálním smyslu.³ V kontextu českého právního řádu je správní soudnictví chápáno jak ve funkčním, tak v organizačním smyslu. Správní soudnictví v organizačním smyslu se týká výhradně soudnictví vykonávaného správními soudy. Správní soudnictví v organizačním smyslu se někdy označuje jako správní soudnictví v užším slova smyslu. Naproti tomu správní soudnictví ve funkčním smyslu zahrnuje soudní přezkum správních

¹ FRUMAROVÁ, K., et al. *Správní soudnictví*. Praha: Leges, 2022. 671 s. ISBN 978-80-7502-611-8, s. 28

² FRUMAROVÁ, K., et al. *Správní soudnictví*. Praha: Leges, 2022. 671 s. ISBN 978-80-7502-611-8, s. 36

³ HENDRYCH, D., a kol. *Správní právo: obecná část*. Praha: C.H. Beck, 2016. 570 s. ISBN 978-80-7400-624-1, s. 367

aktů a nová rozhodnutí ve věcech, o nichž správní orgány rozhodly dříve. Správní soudnictví ve funkčním smyslu tedy zahrnuje část působnosti Ústavního soudu. Proto se správní soudnictví ve funkčním smyslu označuje také jako správní soudnictví v širším smyslu. Soudní přezkum správních rozhodnutí se navíc liší podle toho, zda se důsledky rozhodnutí dotýkají sféry soukromých nebo veřejných subjektivních práv. Pokud jeho účinky směřují do oblasti soukromých práv, spadá do pravomoci obecných soudů a jeho postup se řídí občanským soudním řádem. Pokud jeho účinky směřují do oblasti veřejných práv, spadá do pravomoci správních soudů a řízení se řídí soudním řádem správním.⁴

Problematika správního soudnictví je mnohostranná a často se posuzuje z různých hledisek. Z toho vyplývají různé přístupy ke správnímu soudnictví, zaměřené na ten či onen aspekt správního soudnictví a různá řešení, která se zdají být nejlepší. Z ústavně právního hlediska je tedy správní soudnictví jeden z brzd a protivah, které soudní moc uplatňuje vůči moci výkonné v rámci teorie dělby moci. Z hlediska správního práva vystupuje do popředí funkce správních orgánů při kontrole zákonnosti postupu a jejich sjednocující vliv na výklad a aplikaci právních norem správními orgány. Správní soudnictví vzniklo v důsledku diferenciací soudního systému. Jakmile se stát začal přímo angažovat v určitých právních vztazích, vznikla jeho objektivní potřeba, která vytvořila příležitost pro vznik zcela jiného typu právního konfliktu než dříve. Podstatou tohoto konfliktu je, že správní orgány zastupující stát mají přímý zájem na prosazování konkrétních státních zájmů.⁵ Myšlenky rozvoje našeho správního soudnictví lze rozdělit do dvou částí, které však spolu úzce souvisí neoddělitelným způsobem. Tedy úroveň z hlediska organizačního a funkčního řízení. Pokud jde o organizaci správního soudnictví do budoucna, že z dlouhodobého hlediska není vhodné, aby správní soudnictví v prvním stupni vykonávali soudci, jejichž zkušenosti ve správním soudnictví jsou často dány běžným kariéřním systémem.⁶

2.1 Správní soudnictví na našem území do roku 1989

Vznik správního soudnictví na našem území přímo souvisí s revoluční vlnou, která proběhla v západní a střední Evropě v roce 1848, na jejímž začátku byla vyhlášena Ústava

⁴ FRUMAROVÁ, K., et al. *Správní soudnictví*. Praha: Leges, 2022. 671 s. ISBN 978-80-7502-611-8, s. 31

⁵ ZOULÍK, F. *Soudy a soudnictví*. Praha: C.H. Beck, 1995. 268 s. ISBN 80-7049-114-0, s. 172

⁶ SKULOVÁ, S., KLIKOVÁ, A. a HEJČ, D. *Výzvy správního práva a správního soudnictví: pocta k 70. narozeninám prof. JUDr. Petra Průchy, CSc.* Brno: Masarykova univerzita, 2019. 407 stran. ISBN 978-80-210-9360-7., s. 109-110

a 25. února 1848 byla vyhlášena Francie republikou. Vyhlášení Francie republikou, která podporovala myšlenku Deklarace práv lidí a občanů přijaté 26. srpna 1789, která byla založena francouzským národním shromážděním. „*Hlavními společnými body vznikajících evropských systémů demokratické společnosti, z nichž vycházeli přijímané ústavy, se tak staly princip svobody občana, respektování nezadatelných, nezczitelných a nepromyšlených práv člověka, princip důsledného oddělení zákonodárné, výkonné a soudní moci, princip ústavnosti zákonů, princip zákonnosti správy, princip nezávislosti soudů, princip zákazu retroaktivity trestního práva, princip právní ochrany a právní kontroly, zásada právní jistoty a spravedlnosti a svoboda projevu a náboženského vyznání.*“⁷ Výše uvedené zásady odpovídaly mimo jiné stanovisku, že činnost všech státních orgánů jsou důsledně založené na respektu k zákonu a občané mají právo odvolat se proti jednání správních orgánů u nezávislého soudu. Správní soudnictví, respektující principy demokratické společnosti, byla ústavně zakotvena v říšském zákoně číslo 114/1867, základním zákoně o moci soudcovské.⁸ Tento zákon spolu s dalšími šesti základními zákony tvořil takzvanou Prosincovou ústavu, která byla vyhlášena 21. prosince 1867. Prosincová ústava byla reakcí na rakousko-uherské vyrovnání a vztahovala se pouze na tehdejší Předlitavsko, která zahrnovala České království, Moravské markrabství a Slezské vévodství. Přitom čl. 15 základního zákona o soudnictví byl zásadní a mínil stanovit zřízení správního soudního dvora pomocí zvláštního zákona, což má pro správní soudnictví zásadní význam.⁹ Nicméně správní soudní dvůr byl zřízen až po opakovaných žádostech, kdy byl zákonem číslo 36 z roku 1876 o zřízení správních soudů zřízen správní soudní dvůr ve Vídni. Ale jelikož byl zřízen jen jeden soud, byl kvůli obavám z přetížení vytvořen podle vysokých britských správních soudů, jako soud kasační, jenž neměl řešit skutkové otázky. Správní soudnictví probíhá ústně a veřejně a žadatel musí být zastoupen advokátem. Výkonu rozhodnutí není účinný na základě stížnosti a povolují se pouze na návrh, pokud se prokáže, že by výkon rozhodnutí způsobil nenapravitelnou škodu a že veřejný pořádek a dobré mravy nebrání odkladu výkonu rozhodnutí.¹⁰

⁷ KOZELKA, P. *Řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu*. Praha: C-COPY Centrum, s.r.o., 2022. 291 s. ISBN 978-80-908750-0-5, s. 19

⁸ KOZELKA, P. *Řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu*. Praha: C-COPY Centrum, s.r.o., 2022. 291 s. ISBN 978-80-908750-0-5, s. 19

⁹ FRUMAROVÁ, K., et al. *Správní soudnictví*. Praha: Leges, 2022. 671 s. ISBN 978-80-7502-611-8, s. 37

¹⁰ KOZELKA, P. *Řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu*. Praha: C-COPY Centrum, s.r.o., 2022. 291 s. ISBN 978-80-908750-0-5, s. 20

Se vznikem samostatné československé republiky ze zákonodárce (československý národní výbor) zabýval nezbytností komplexní úpravy právního řádu. Situaci komplikovaly rozdíly v právní úpravě na různých územích, proto bylo nutné řešit rozdíl mezi rakouským říšským a uherským právem. Rozdíl v rakouském říšském právu spočívají zejména v tom, že správně shodné věci jsou řešeny různými právními normami a orgány, které jsou také různě označeny a jsou zároveň v různých řízeních. Nedostatek času na přijetí nových pravidel a zároveň výhody plynoucí z použitelných institucionálních znalostí a kontinuity práva, přestože jsou těžkopádné a nákladné, vedly k nutnosti přijmout širší kontext pro přijetí rakouských a uherských právních předpisů.¹¹

2.2 Správní soudnictví na našem území od roku 1989

Hlavním mezníkem právního vývoje je 17. listopad roku 1989, jenž představoval začátek sametové revoluce. V důsledku toho se komunistický režim v Československu zhroutil a začal proces transformace, který mimo jiné obnovil politický systém založený na demokratických principech, zajistil právní stát uznávající základní lidská práva a svobody a podpořil volné tržní hospodářství a ochranu soukromého vlastnictví.¹² Dalo se tedy očekávat, že bude přijata Listina základních práv a svobod, jejíž čl. 36 odst. 2 stanoví, že „*kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak*“.¹³ A to tedy znamená že, čtyřicet let po znovu zavedení ustanovení o obecném přezkumu tak budou u soudů probíhat stovky či tisíce soudních sporů o zrušení správních aktů s více či méně vzdálené minulosti, a to pouze s odvoláním na výše uvedená ustanovení Listiny. To se však nestalo. Například před Nejvyšším soudem České republiky byl projednáván pouze jeden takový případ, který však byl zamítnut s odůvodněním, že nespĺňuje předpoklad, že je “založen na právech jednotlivce“, protože se jedná o žalobu podanou na ochranu veřejného zájmu.¹⁴

Podle důvodové zprávy k zákonu číslo 519/1991 sbírky je podstatou správního soudnictví ochrana práv občanů a právnických osob zjištěných v průběhu správního řízení. Jednalo se o právní institut, který umožnil jednotlivcům, kteří se cítili poškozeni, obrátit se na soud jako nezávislý orgán, čímž donutil správní orgány, aby

¹¹ KOZELKA, P. *Řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu*. Praha: C-COPY Centrum, s.r.o., 2022. 291 s. ISBN 978-80-908750-0-5, s. 21

¹² KOZELKA, P. *Řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu*. Praha: C-COPY Centrum, s.r.o., 2022. 291 s. ISBN 978-80-908750-0-5, s. 26-27

¹³ MAZANEC, M. *Správní soudnictví*. Praha: Linde, 1996. 451 s. ISBN 80-7201-021-2, s. 38

¹⁴ MAZANEC, M. *Správní soudnictví*. Praha: Linde, 1996. 451 s. ISBN 80-7201-021-2, s. 38

ztratily svou pravomoc a stali se účastníky řízení se stejnými právy jako ti, jejichž práva byla ohrožena. Podle důvodové zprávy se díky přímé možnosti občanů a právnických osob domáhat se soudní ochrany a správní soudy stály opakem obecného dozoru prokuratury, která měla plnit podobné funkce v totalitních státech. Nedal však nositelům práv možnost domoci se ochrany podle svého vlastního uvážení, ale ponechal na úvaze státního zástupce, zda využije jejich oprávněné takzvané protesty. Navíc byl protest státního zástupce opět přezkoumán správním orgánem, nikoli nezávislým soudem. A v dubnu 2002 byl přijat nový soudní řád správní.¹⁵

2.3 Prameny právní úpravy v České republice

Nejvýznamnějším pramenem správního soudnictví je zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, který „*upravuje pravomoc a příslušnost soudů jednajících a rozhodujících ve správním soudnictví a některé otázky organizace soudů a postavení soudců, postup soudů, účastníků řízení (dále jen “účastník”) a dalších osob ve správním soudnictví.*“¹⁶

2.3.1 Ústavní úprava

Ústavní základy správního soudnictví jsou zakotveny v Ústavním zákoně číslo 23/1991 Sb., která v čl. 36 odst. 2 uvozuje Listinu základních práv a svobod. Listina byla začleněna do Ústavy jako prvek ústavního pořádku České republiky vyhlášeno usnesením předsednictva České národní rady číslo 2/1993. Vzhledem k tomu, že přijetím soudního řádu správního byl přezkum voleb přenesen z civilních soudů na správní soudy, je rozsah soudního přezkumu voleb podle čl. 20 Ústavy vymezen zákonem. Je známo že ustanovení o Nejvyšším správním soudu bylo do Ústavy zařazeno až v době, kdy byl vládní návrh projednáván v České národní radě. V čl. 92 se při vymezení pravomocí Nejvyššího správního soudu odkazuje na to, že se zařazuje do soustavy soudů. Konečně čl. 87 odst. 3 uvádí, že zákon stanoví, že Nejvyšší správní soud může namísto Ústavního soudu rozhodnout o zrušení zákona nebo jeho jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu se zákonem, jakož i rozhodovat spory a otázky o působnosti státních orgánů a orgánů územní samosprávy, pokud podle zákona nepatří do působnosti jiných orgánů.¹⁷

¹⁵ FRUMAROVÁ, K., et al. *Správní soudnictví*. Praha: Leges, 2022. 671 s. ISBN 978-80-7502-611-8, s. 49-50

¹⁶ ČESKO. Zákon č. 500/2004 Sb.: Zákon správní řád ze dne 24. června 2004.

¹⁷ SLÁDEČEK, V. a kol. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 257 s. ISBN 978-80-7357-518-2, s. 43

2.3.2 Zákonná úprava

Hlavními procesními a organizačními normami soudnictví je samozřejmě část první a třetí soudního řádu. Procesním pramenem správního soudnictví je překvapivě i zákon o právním řízení. Správní soudy využívají správní řád nejen při přezkumu rozhodnutí správních orgánů, ale jsou povinny se jím řídit i při rušení správních rozhodnutí, neboť zákon stanoví důvody neplatnosti, a navíc před podáním žaloby ve věci samé stanoví takzvané dohodovací řízení. Další relevantní souvislosti lze nalézt ve správním řádu a soudním řádu správním. Konkrétní postupy, to je jak správní soud rozhoduje o meritu správní žaloby, jsou upraveny ve Sbírce zákonů o přístupu k informacím (zákon č. 106 z roku 1999). Ve věcech kárné odpovědnosti soudců, soudních úředníků, státních zástupců a soudních exekutorů postupuje správní soud (Nejvyšší správní soud) podle zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, případně se v těchto věcech postupuje podle trestního řádu. Pro vyloučení členů kolegiálního orgánu z projednávání a rozhodování věci se používá soudní řád správní. Jak již bylo uvedeno, správní řád soudní upravuje organizaci správního soudnictví (zejména nejvyššího správního soudu) a postavení soudců rozhodujících ve správním soudnictví, tato právní úprava však není vyčerpávající a je nahrazena „obecnými právními předpisy“, zejména zákonem o státní správě soudů, soudcích, přísedících a zákonem číslo 6/2002 Sb., a zákonem o změně některých zákonů, jakož i výše uvedeným zákonem o kárném řízení. Jako další ustanovení vymezující zejména příslušnost a pravomoci soudů nebo procesní aspekty správního soudnictví je možno nalézt v následujících zákonech: zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a politických hnutích, zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do parlamentu České republiky, zákon č. 65/1996 Sb., o advokacii, zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti a o změně dalších zákonů (exekuční řád), zákon č. 151/2002 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím soudního řádu správního, zákon č. 118/2010 Sb., o krajském referendu a o změně některých zákonů. Otázky správního soudnictví řeší také zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu a zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.¹⁸ Za zmínku stojí také zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, který upravuje postup při výkonu působnosti správních orgánů, orgánů

¹⁸ SLÁDEČEK, V. a kol. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 257 s. ISBN 978-80-7357-518-2, s. 43-44

územních samosprávných celků, jiných orgánů, právnických a fyzických osob v oblasti veřejné správy.¹⁹

2.4 Pravomoc a příslušnost správních soudů

Pojem působnost je chápán jako smysluplné vymezení úkolu (věcná působnost), působnost tedy odpovídá na otázku “na čem se má pracovat”. A pojem pravomoc je chápán jako vymezení prostředků k dosažení úkolu, takže pravomoc odpovídá na otázku “jak dosáhnout úkolu”.²⁰ „Do pravomoci soudů ve správním soudnictví podle § 4 soudního řádu správního a některých zvláštních zákonů náleží rozhodování o žalobách proti rozhodnutím vydaným v oblasti veřejné správy správním orgánem, o ochraně proti nečinnosti správního orgánu, o ochraně před nezákonným zásahem správního orgánu, o kompetenčních žalobách, ve věcech volebních a ve věcech místního a krajského referenda, ve věcech politických stran a politických hnutí, o zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části pro rozpor se zákonem, ve věcech kárné odpovědnosti soudců, soudních funkcionářů, státních zástupců a soudních exekutorů, ve věcech některých stavovských předpisů.“²¹ Pokud jde o věcnou příslušnost, ta přísluší krajským soudům, pokud soudní řád správní nebo zvláštní zákony nestanoví jinak. Pokud jde o místní příslušnost, obecně platí, že místní příslušnost je dána soudům, v jejichž obvodu se nachází správní orgán, který se dotýká práv v dané věci, např. prostřednictvím rozsudku v posledním stupni, ale v některých výslovně uvedených případech se uplatňuje zvláštní místní příslušnost. Určení věcné příslušnosti Nejvyššího správního soudu vychází z uvedených ustanovení § 7 odst. 1 soudního řádu správního a § 12 odst. 1 soudního řádu správního, podle nichž rozhoduje o kolegiálních žalobách a dále v dalších případech stanovených tímto zákonem nebo zvláštními právními předpisy. Věcná příslušnost Nejvyššího správního soudu k projednávání věcí upravuje především soudní řád správní. Kromě projednávání kasačních stížností rozhoduje Nejvyšší správní soud o rozpuštění politických stran nebo politických hnutí, pozastavení nebo obnovení činnosti, kompetenčních žalobách, opatřeních obecné povahy nebo zrušení jejich částí. V další věcné příslušnosti se jedná o volební záležitosti podle zákona o parlamentních volbách

¹⁹ ČESKO. Zákon č. 500/2004 Sb.: Zákon správní řád ze dne 24. června 2004. In Sbirka zákonů České republiky. 2004, částka 174. Dostupné z www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-500

²⁰ RAJCHL, Jiří a kol. *Správní řád: 10 let v akci*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2016. 296 stran. ISBN 978-80-87975-57-2, s. 76, 80

²¹ SLÁDEČEK, V. a kol. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 257 s. ISBN 978-80-7357-518-2., s. 48

a zákona o volbách do Evropského parlamentu a o kárnou odpovědnost soudců, soudních úředníků, státních zástupců a soudních vykonavatelů podle zákona o kárném řízení.²²

2.5 Průběh řízení

Obecná ustanovení o vedení správního řízení jsou obsažena v soudním řádě správním, která jsou však jako úprava soudního procesu možná až nezvykle zkrácená, a předpokládá se, že části první a třetí občanského soudního řádu budou aplikovány alternativně, případně přiměřeně. Tato přesnost je však dána i tím, že na rozdíl od občanskoprávního řízení je předmět jednotlivých řízení často velmi odlišný, a proto má své vlastní procesní zvláštnosti (například: kdo je oprávněn podat návrh, specifika návrhu, důvody pro odmítnutí návrhu, způsoby rozhodování), které jsou podrobně popsány ve zvláštní části příslušného řízení. To se týká zejména nejčastějších žalob proti pravomocným rozhodnutím správních orgánů. Pro zahájení řízení platí dispoziční zásada: návrh je obvykle označen jako žaloba a řízení je zahájeno dnem, kdy návrh obdrží příslušný soud. Účastníky soudního řízení jsou obecně navrhovatel (žalobce) a odpůrce (žalovaný) nebo osoby určené zákonem. Ve většině případů je žalobcem fyzická nebo právnická osoba, někdy správní orgán veřejné správy a ve výjimečných případech kárných řízení další osoby, jako je veřejný ochránce práv nebo ministr spravedlnosti. Účastníky řízení jsou téměř vždy také orgány veřejné správy a výjimečně i jiné osoby, jako jsou soudci, státní zástupci a soudní vykonavatelé v případě kárných řízení. Účastníci řízení mají rovné postavení. Takzvané zúčastněné osoby jsou osoby, které jsou přímo dotčeny rozhodnutím orgánu veřejné moci nebo soudním rozhodnutím, jejichž práva a povinnosti mohou být napadeným rozhodnutím dotčeny a které mají podstatně omezenější procesní práva než účastníci řízení. Ve věcech mezinárodní ochrany však mohou právnické osoby vykonávající činnosti uvedené v právních předpisech, včetně poskytování právní pomoci uprchlíkům, zastupovat strany sporu. Zastoupení advokátem před místními soudy není povinné a až na výjimky je stanoveno pouze pro řízení před Nejvyšším správním soudem. Předběžná opatření mohou být navržena, pokud hrozí vážná škoda a situace stran vyžaduje dočasnou úpravu. V takových případech může soud nařídit, aby strany něco udělaly, něčeho se zdržely nebo něco snášely. V některých případech mohou být přidány ke společnému slyšení nebo vyloučeny ze samostatného slyšení. V případě správních deliktů, u nichž zvláštní zákon stanoví lhůty pro zproštění odpovědnosti nebo výkon rozhodnutí, se tyto lhůty při projednávání věci správním

²²SLÁDEČEK, V. a kol. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 257 s. ISBN 978-80-7357-518-2., s. 48-49

soudem neuplatní; totéž platí pro zrušení práv v jiných oblastech, zejména pokud jde o daně, poplatky a odvody. Zastavení řízení se uplatní i v případě zpětvzetí návrhu, pokud návrhovaatel prohlásí, že je plně spokojen s postupem správního orgánu po podání návrhu, nebo pokud tak stanoví soudní řád správní nebo zvláštní zákon.²³

2.6 Opravné prostředky

Správní soudnictví v České republice bylo původně jednoinstanční (do roku 1952 fungoval pouze Nejvyšší správní soud a od 1. ledna 1992 do 31. prosince 2001 se krajské, okresní a vrchní soudy nemohly odvolat proti svým rozhodnutím). To je poměrně pozitivní, protože pokud zákon o soudním řádu správním umožní podávání opravných prostředků proti rozhodnutím obecných soudů k Nejvyššímu správnímu soudu, dojde nejen k výraznému prohloubení soudní ochrany, ale také k zajištění jednoty právních názorů ve správě a správním soudnictví, což je důležité pro jednotné vedení řízení výkonu veřejné správy.²⁴

2.6.1 Kasační stížnost

Kasační stížnost je opravný prostředek proti právoplatnému rozhodnutí krajského soudu ve správním soudnictví, kterým se účastník řízení, v němž bylo rozhodnutí vydáno, domáhá zrušení rozhodnutí soudu. Kasační stížnost je přijatelná proti každému takovému rozhodnutí, pokud nestanoví zákon jinak. Kasační stížnost lze podat jedině z uvedených důvodů:

- Nezákonnost spočívající v justičním omylu, kterého se dopustil soud v předchozím řízení
- Vady řízení znamenají, že skutková podstata, pro kterou správní orgán napadené usnesení vydal, nemá oporu ve spise nebo je v rozporu se správním orgánem, nebo pokud byl v řízeních upravujících správní řízení řídicích orgánů porušen zákon způsobem, který má vliv na zákonnost řízení, a za tato pochybení byli přímo vytýkáni a ponechávají soudnímu orgánu, aby věc vyřešil; nepřezkoumání z důvodu nepochopení rozhodnutí správního úřadu je považováno za procesní chybu

²³ SLÁDEČEK, V. a kol. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 257 s. ISBN 978-80-7357-518-2., s. 64-67

²⁴ HENDRYCH, D., a kol. *Správní právo: obecná část*. Praha: C.H. Beck, 2016. 570 s. ISBN 978-80-7400-624-1., s. 407

- V řízení došlo k chybě. Chyba spočívá v tom, že nebyly splněny podmínky řízení, věc projednával vyloučený soudce, soud zasedal nesprávně nebo byl rozsudek vydán v neprospěch účastníků v důsledku trestného činu spáchaného soudcem
- Neprovedení přezkumu z důvodu nemožnosti nebo nedostatku důvodů pro vydání rozsudku nebo jiné vady řízení před soudem.
- Nezákonost rozhodnutí o zamítnutí návrhu nebo o zastavení jednání ve věci.²⁵

Kromě obecných náležitostí podání musí kasační stížnost zahrnovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, rozsah a důvody námitek žalobce a datum, kdy bylo rozhodnutí žalobci oznámeno. Článek 37 se použije obdobně. Kasační stížnost musí být podána do dvou týdnů po dodání rozhodnutí, a je-li vydán příkaz k nápravě, lhůta začíná běžet ode dne doručení vydání usnesení. Lhůta pro podání kasační stížnosti začíná běžet ode dne doručení rozsudku posledního účastníkovi řízení, pokud jde o osoby, které tvrdí, že soud nesprávně rozhodl, že nejsou účastníky řízení, a osoby, které uplatnily svá práva jako účastníci řízení po vydání napadeného rozsudku. Pokud však dotyčný promešká lhůtu k podání kasační stížnosti nelze to prominout. Pokud nejsou všechny potřebné dokumenty k dispozici v době podání kasační stížnosti, musí být shromážděny do jednoho měsíce od doručení příkazu, kterým se stěžovateli ukládá, aby podání doplnil. Pouze během této lhůty může stěžovatel řízení rozšířit důvody kasační stížnosti o dosud nenapadená rozhodnutí. Tuto lhůtu může soud na včasnou žádost stěžovatele ze závažných důvodů prodloužit, nesmí však přesáhnout jeden měsíc. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu, a pokud se podává u soudu, který napadené rozhodnutí vydal, musí být dodržena lhůta. Je-li kasační stížnost podána u soudu, který napadené rozhodnutí vydal, postoupí tento soud bez zbytečného odkladu kasační stížnost spolu se soudním nebo správním spisem Nejvyššímu správnímu soudu.²⁶

2.6.2 Obnova řízení

Obnova řízení je přípustná pouze v případech obrany proti zásahu správních orgánů a v případech řízení ve věcech politických stran, které byly ukončeny pravomocným rozhodnutím ve věci samé (žádosti bylo vyhověno nebo byla zamítnuta), kdy zvláštní řízení podle § 94-96 správního řádu, o němž podle povahy věci rozhoduje

²⁵ KÜHN, Zdeněk a kol. *Soudní řád správní: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1073 stran. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7598-479-1., s. 917, 924, 978

²⁶ KÜHN, Zdeněk a kol. *Soudní řád správní: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1073 stran. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7598-479-1., s. 917, 924, 978

krajský soud nebo Nejvyšší správní soud. Řízení se neobnovuje s ohledem na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti.²⁷ Účastníky řízení jsou ti, kteří podali návrh na obnovu řízení, a každá osoba, která byla účastníkem řízení u soudu proti rozsudku soudu, u něhož byl návrh na obnovu řízení. Návrh na obnovu řízení lze podat do tří měsíců ode dne, kdy se strana žádající o obnovu řízení dozvěděla o důvodech pro obnovu. Po uplynutí tří let od nabytí právní moci napadeného rozhodnutí však lze podat návrh pouze v případě, že trestní rozsudek, kterým byl soud vázán, byl zrušen. Nelze však prominout promeškání lhůty. Návrh musí obsahovat popis rozhodnutí, které je předmětem obnovy, rozsah napadení, právní základ návrh, uvedení skutečností prokazujících, že návrh byl podán včas, a návrh o důkazu, že se návrh opírá o oprávněný základ.²⁸

Řízení o obnově má dvě fáze:

- Pokud soud, který rozhodoval o návrhu na obnovu řízení, shledá na návrh účastníka řízení důvody uvedené v návrhu za opodstatněné (pokud vyšly najevo důkazy nebo skutečnosti, které nebyly nebo nemohly být bez zavinění navrhovatele uvedeny v původním řízení, nebo pokud je v obnoveném řízení pravděpodobné, že výsledek řízení bude ve prospěch navrhovatele, nebo pokud jsou předběžné otázky vyřešeny jinak). Účastníky řízení jsou navrhovatel a osoby, které byly účastníky řízení o obnově řízení. V opačném případě se návrh usnesením zamítne.
- Právní účinek rozhodnutí o nařízení obnovy řízení odkládá výkon rozsudku vydaného v řízení až do nabytí právní moci rozhodnutí vydaného v obnoveném řízení. Soud pokračuje v řízení o původní žádosti a vydá rozhodnutí. Nový rozsudek při obnově řízení mění původní rozsudek ve věci samé, aniž by jej rušil.²⁹

²⁷ HENDRYCH, D., a kol. *Správní právo: obecná část*. Praha: C.H. Beck, 2016. 570 s. ISBN 978-80-7400-624-1., s. 409

²⁸ KÜHN, Zdeněk a kol. *Soudní řád správní: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1073 stran. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7598-479-1., s. 1030, 1033, 1034

²⁹ HENDRYCH, D., a kol. *Správní právo: obecná část*. Praha: C.H. Beck, 2016. 570 s. ISBN 978-80-7400-624-1., s. 409-410

3 Správní soudnictví na Slovensku

Vývoj správního soudnictví na Slovensku se blíží vývoji toho v České republice. Pro situaci na Slovensku byl rozhodující právní vývoj uherské části habsburské říše.³⁰

3.1 Prameny právní úpravy

Podstatou právní úpravy správního soudnictví ve Slovenské republice je Ústava Slovenské republiky v platném znění, Ústavní zákon č. 460/1992 Sb., jenž ve svém čl. 46 odst. 2 vymezí: „*Kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon nestanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.*“³¹ Dalším hlavním pramenem právní úpravy správního soudnictví je zákon č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů pro Slovenskou republiku, zejména jeho pátá část. Právní úprava správního soudnictví na Slovensku tedy není obsažena v samostatném procesním předpise, ale je součástí právních předpisů regulující civilní proces. Kromě výše uvedených zákonů ovlivňuje systém správního soudnictví řada dalších zákonů, mezi něž patří například zákon o stížnostech, zákon o státním zastupitelství, zákon o volbách do zastupitelstev obcí, zákon o soudech, zákon o soudcích a přísedících a mnoho dalších.³²

3.2 Pravomoc a příslušnost správních soudů

Hlavním úkolem Slovenského správního soudnictví je ověřování zákonnosti rozhodnutí a postupů orgánů veřejné správy, které se provádí na základě žalob a opravných prostředků. Správní soudy rovněž rozhodují o návrzích na uložení povinností orgánům veřejné moci v případě jejich nečinnosti. Správní soudy mají rovněž pravomoc rozhodovat v řízeních na obranu proti nezákonným zásahům orgánů veřejné moci. Toto komplexní pravidlo rovněž opravňuje soudy, aby určily, zda existují taková ustanovení v právních předpisech nebo mezinárodních smlouvách, jimiž je Slovenská republika vázána. Mezi hlavní formy výkonu správního soudnictví patří následující ustanovení občanského soudního řádu:

³⁰ SLÁDEČEK, V. a kol. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 257 s. ISBN 978-80-7357-518-2., s. 81

³¹ SLÁDEČEK, V. a kol. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 257 s. ISBN 978-80-7357-518-2., s. 84

³² SLÁDEČEK, V. a kol. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 257 s. ISBN 978-80-7357-518-2., s. 84

- přezkum právoplatných rozhodnutí orgánů veřejné správy
- přezkum nepravomocných rozhodnutí orgánů veřejné správy
- jednání proti nečinnosti orgánů veřejné správy
- postupy obrany proti nezákonnému zásahu orgánů veřejné správy³³

Následující postupy mohou být zahrnuty do takzvaných zvláštních postupů obsažených v kapitole sedmé části páté:

- jednání týkající se seznamu voličů a seznamu občanů oprávněných hlasovat v referendu
- jednání související s registrací kandidátních listin
- jednání související s registrací kandidátních listin pro komunální volby
- jednání týkající se seznamu voličů a seznamu voličů oprávněných hlasovat v referendu
- jednání související s registrací kandidátních listin
- jednání související s registrací kandidátních listin pro komunální volby
- postup při přijímání návrhů na kandidáty na funkci prezidenta Slovenské republiky
- postup při registraci kandidátních listin pro volby do zastupitelstev obcí
- jednání pro registraci politických stran a politických kampaní
- jednání při ověřování zákonnosti rozhodnutí obecních zastupitelstev, městských zastupitelstev, krajských zastupitelstev nebo zastupitelstev vyšších územních celků.
- jednání při uzavírání dohod obcí o spolupráci s regionálními subjekty nebo orgány jiných států a členství v mezinárodních sdruženích.³⁴

Postup řízení v těchto věcech však upravují zvláštní právní předpisy, zatímco občanský soudní řád obsahuje pouze obecná ustanovení o řízení. Kromě výše uvedených pravomocí vedou správní soudy také řízení o výkonu rozhodnutí cizích správních orgánů. V současné době mají okresní soudy v rámci správního soudnictví velmi omezenou pravomoc. Podle znění občanského soudního řádu lze zahájit řízení o opravných prostředcích proti rozhodnutím správních orgánů, pokud tak stanoví zvláštní zákon. Jak však bylo uvedeno výše, v praxi je tato agenda minimálním počtem případů

³³ SLÁDEČEK, V. a kol. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 257 s. ISBN 978-80-7357-518-2., s. 90

³⁴ SLÁDEČEK, V. a kol. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 257 s. ISBN 978-80-7357-518-2., s. 91

projednávaných ve správním soudnictví. Proto se okresní soudy ve správním soudnictví prakticky nevyužívají. Nestanoví-li zákon jinak, je příslušnost rozšířena na krajské soudy. Opravné prostředky proti rozhodnutí správního orgánu a obranu proti nečinnosti správního orgánu podává samosoudce krajského soudu. V ostatních případech rozhodují krajský soud v tříčlenném senátu. Nejvyšší soud Slovenské republiky je věcně příslušný k přezkumu rozhodnutí a řízení ústředních orgánů státní správy nebo orgánů s působností na celém území Slovenské republiky, pokud tak stanoví zákon. Kromě toho je Nejvyšší soud příslušný k projednávání všech případů nebo obhajob zákonných aktů ústředních orgánů veřejné moci a správních orgánů s celostátní působností. Jiné, než výše uvedené případy spadají do pravomoci krajského soudu. Obecně platí, že místní příslušnost se určuje podle obvodu soudu, v němž se nachází správní orgán žalovaného, nestanoví-li zákon jinak. Tato zásada je prolomena, pokud:

- je-li žalovaným orgán veřejné moci, je příslušný krajský soud obce, k níž žalobce náleží
- pokud jde o řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí správního orgánu, soud, v jehož obvodu se nachází obecný soud navrhovatele
- pokud se řízení týká nemovitosti, je příslušný krajský soud, v jehož obvodu se nemovitost nachází.³⁵

3.3 Průběh řízení

Při zahájení řízení před správním soudem platí dispoziční zásada. Pro každý typ řízení je zpravidla určen žalobce a další skupiny účastníků. Prvotním navrhovatelem je vždy osoba, která je přímo dotčena rozhodnutími, konáním nebo nečinností správních orgánů. Primární podmínkou pro podání návrhu je, že navrhovatel upotřebil všechny ochranné prostředky podle konkrétního zákona, jenž tento zákon ochranu práv umožňuje. Návrh musí splňovat zákonné požadavky a musí být předložen ve stanovených lhůtách. Podání návrhu v zásadě neodkládá výkon rozhodnutí ani jiné důsledky, žadatel však může požádat o prodloužení lhůty.³⁶ Po obdržení žaloby musí žalovaný předložit materiály soudu spolu se spisem orgánu prvního stupně ve lhůtě stanovené soudem. Pokud tak neučiní, může mu soud uložit pokutu, a to i opětovně. Proti rozhodnutí o uložení pokuty se lze odvolat. Odvolání proti rozhodnutí o uložení pokuty lze podat k příslušnému

³⁵ SLÁDEČEK, V. a kol. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 257 s. ISBN 978-80-7357-518-2., s. 90-92

³⁶ SLÁDEČEK, V. a kol. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 257 s. ISBN 978-80-7357-518-2., s. 103

odvolacímu soudu od soudu, který věc projednává, a projednává se až po nabytí právní moci rozsudku ve věci samé. Správní soudy nemohou rozhodovat ve správním soudnictví bez úplného správního spisu.³⁷

Po zahájení řízení může být řízení přerušeno, postoupeno příslušnému orgánu nebo může soud v řízení pokračovat. Pokud soud zjistí, že není věcně nebo místně příslušný, musí věc postoupit příslušnému soudu. „*K zastavení řízení dochází, pokud žalobu podala neoprávněná osoba nebo pokud žaloba směřuje proti rozhodnutí, které je z přezkumu vyloučeno, nebo pokud žalobce neodstraní vady žaloby nebo pokud žalobce není řádně zastoupen anebo pokud vzal žalobce žalobu zpět.*“³⁸ Soud zašle kopii prohlášení obviněnému a v případě potřeby mu uloží, aby se vyjádřil. Strana může být vyzvána, aby se vyjádřila, aniž by bylo nařízeno jednání. Pokud soud nařídí jednání, předvolá strany a vyzve je k předložení dokumentů a dalších materiálů. Pokud se některá ze stran nedostaví na předvolání, bude se jednání konat v nepřítomnosti. Žalobce má právo vzít žalobu zpět nebo omezit její rozsah pouze předtím, než soud vydá rozsudek. Tato možnost je založena na zásadě dispoziční vzhledem ke kontradiktorní povaze sporného řízení. Pokud se některá ze stran nedostaví na předvolání, bude se jednání konat v jejich nepřítomnosti. Žalobce má právo vzít žalobu zpět nebo omezit její rozsah pouze předtím, než soud vydá rozsudek. Tato možnost je založena na zásadě dispoziční vzhledem ke kontradiktorní povaze sporného řízení. Z rozhodovací a kontradiktorní povahy řízení vyplývá i rozpětí přezkumu napadených rozhodnutí a rozsah dokazování ve správním soudnictví. Prosazuje se zde zásada projednací. Soud vychází ze skutkového stavu, který tu byl v době vydání napadeného rozhodnutí správním orgánem, může si však opatřit důkazy potřebné k přezkumu napadeného rozhodnutí. Při hodnocení důkazů se stejně jako v každém soudním řízení řídí zásadou volného hodnocení důkazů. K procesním vadám soud přihlíží pouze tehdy, pokud mohou mít za následek nezákonnost napadeného rozhodnutí. Pokud státní zástupce vznesl námitku, soud řízení přeruší až do vyřešení námítky. Postup pro odvolání proti rozhodnutí správního orgánu se obdobně použije na postup pro odvolání proti konečnému rozhodnutí správního orgánu. Ve výjimečných případech soud nařídí jednání a shromáždí k němu potřebné důkazy. To znamená, že v tomto případě žadatel nemusí absolvovat právnické

³⁷ZÁMOŽÍK, Jozef. *Civilné právo procesné: vykonávacie konanie, konkurz a reštrukturalizácia, rozhodcovské konanie, správne súdnictvo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 372 s. ISBN 978-80-7380-417-6., s. 353-354

³⁸SLÁDEČEK, V. a kol. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 257 s. ISBN 978-80-7357-518-2., s. 104-105

vzdělání, a pokud tak neučiní, nemusí se nechat zastupovat advokátem. Ustanovení o opravných prostředcích proti pravomocným a nepravomocným rozhodnutím se přiměřeně použijí i na řízení o obraně proti nečinnosti a nezákonnému zásahu.³⁹

3.4 Opravné prostředky

V důsledku novely zákona č. 428/2004 Sb., občanského soudního řádu, která vstoupila v platnost 1. října 2004, jsou ve správním soudnictví opravné prostředky přípustné pouze podle toho, jak vymezí v části páté občanského soudního řádu. Je třeba poznamenat, že systém správního soudnictví umožňuje pouze odvolání (nelze podat žádné mimořádné opravné prostředky). To se týká například případu, kdy část pátá OSP stanoví možnost odvolání do správního soudnictví, to je řízení o žalobě podle části páté č. 2 OSP, kdy správní soud žalobu zamítne nebo napadené rozhodnutí správního orgánu zruší a věc vrátí správnímu soudu k dalšímu řízení. Proti rozsudku Nejvyššího soudu Slovenské republiky nelze podat opravný prostředek. Novela OSP č. 273/2007 Sb., z účinností od 1. července 2007, zabraňuje podat odvolání ve správním soudnictví, ale také je vyloučené podat mimořádný opravný prostředek, které jsou založené na principu plné pravomoci. Odvolání proti rozsudkům podle § 250 odst. 5 se podávají v souladu s částí 4 OSP (odvolání, opakované odvolání, dovolání a mimořádné dovolání), není-li stanoveno jinak. Funkčně příslušným soudem pro nevyřízené rozsudky a odvolání je krajský soud, pokud je proti rozhodnutí okresního soudu a Nejvyššího soudu Slovenské republiky přípustné odvolání, pokud je, ale proti rozhodnutí okresního soudu přípustné dovolání.⁴⁰

³⁹ SLÁDEČEK, V. a kol. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 257 s. ISBN 978-80-7357-518-2., s. 104-105

⁴⁰ZÁMOŽÍK, Jozef. *Civilné právo procesné: vykonávacie konanie, konkurz a reštrukturalizácia, rozhodcovské konanie, správne súdnictvo*. Plzeň: Vydavateľství a nakladateľství Aleš Čeněk, 2013. 372 s. ISBN 978-80-7380-417-6., s. 350-351

4 Správní soudnictví v Německu

System správního soudnictví Spolkové republiky Německo je zaručeně jedním z nejnepělejších. Umožňuje poměrně pečlivou, efektivní a všestrannou kontrolu jednání státní správy. Jeho přísné oddělení od obecného soudního systému ukazuje na úspěšnou snahu buržoazie maximalizovat využití tohoto systému pro politické účely. Samozřejmě se nepodařilo zcela překonat nadbytečnou diferenciaci systému správního soudnictví, i když je daleko od roztržitosti charakteristické pro systémy správního soudnictví ve Spojených státech amerických. Ve Spolkové republice Německo existuje relativně samostatné správní soudnictví pro pracovní věci, finanční věci a konečně věci sociálního pojištění.⁴¹ Co se týká historie tak v roce 1863 byl zřízen první správní soud ve velkovévodství Bádenském, poté v Prusku. V roce 1875 v Hesensku a dále v roce 1878 v Bavorsku a Sasku.⁴²

4.1 Prameny právní úpravy

Německá právní úprava správního soudnictví odráží skutečnost, že vzhledem k dlouhodobé roztržitosti země byla justice v kompetenci spolkových zemí. V roce 1945 byla přijata federativní legislativa. Německo má na rozdíl od Rakouska dvoustupňový správní a soudní právní systém s důrazem na zemskou legislativu. Po druhé světové válce bylo správní soudnictví v Německu obnoveno zákonem Kontrolní rady č. 36 ze dne 10. října 1946. Následně článek 95 Základního zákona z roku 1949 stanovil existenci obecných a orientovaného správního soudnictví. Federativní správní soud jakožto nejvyšší orgán správního soudnictví byl zřízen v roce 1953 a zákon o zřízení před správními soudy, a ten vešel v platnost o sedm let později, v roce 1960.⁴³

4.1.1 Ústavní úprava

Ústavní úprava německého správního soudnictví je velmi zkrácená. Nejvýznamnějšími ustanoveními základního zákona jsou čl. 19 odst. 4, který stanoví povinnost účinně chránit subjektivní práva prostřednictvím soudů, a výše uvedený článek 95. Podle čl. 19 odst. 4 základního zákona mají osoby, jejichž práva byla porušena orgánem veřejné moci, nárok na soudní ochranu. Ustanovení čl. 19 odst. 4 tedy nestanoví výslovné právo na soudní ochranu před správními soudy, ale očekává, že zvláštní zákon

⁴¹ MACUR, Josef. *Správní soudnictví*. Brno: Univerzita J.E. Purkyně, 1986. 203 s., s. 47

⁴² HIEN, Eckart. *150 Jahre Deutsche Verwaltungsgerichtsbarkeit*. Německo: De Gruyter, 2013. ISBN 9783110350524. s. 11

⁴³ SLÁDEČEK, V. a kol. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 257 s. ISBN 978-80-7357-518-2., s. 185

může stanovit jinak. Takovým zvláštním zákonem v případě správního soudnictví obecně je zákon o řízení před správními soudy. Ačkoli znění čl. 19 odst. 4 naznačuje, že osoba zbavená práva orgánem veřejné moci má nárok na soudní ochranu, otázka, zda došlo ke skutečnému zásahu do práva, je v zásadě otázkou, kterou lze zodpovědět pouze v soudním řízení. Postačí tedy, pokud žadatel tvrdí, že jeho práva byla porušena orgánem veřejné moci. Ústavní základ správního soudnictví zahrnuje také ústavně zaručená práva a povinnosti orgánů veřejné moci, jako je právo na zákonného soudce podle čl. 101 odst. 1 základního zákona a právo na soudní řízení podle čl. 103 odst. 1 základního zákona.⁴⁴

4.1.2 Zákonná úprava

Zákonnou úpravu upravuje zákon o soudnictví z roku 1960, kterým se řídí řízení před německými správními soudy. „Zákon o řízení před správními soudy se člení na pět částí a obsahuje právní úpravu následujících záležitostí: organizaci správního soudnictví a správu soudů, postavení soudců a čestných soudců a zástupce veřejného zájmu a průběh řízení před správními soudy, včetně opravných prostředků a výkonu rozhodnutí.“⁴⁵ Zákon o organizaci soudů a zákon o občanském soudním řízení se vztahují i na oblast správního soudnictví v souladu s článkem 173 zákona o správním řízení. Na činnost správních soudů se vztahuje zákon o organizaci soudů, a to hlavně jeho druhá část. Finanční soudy a sociální správní soudy se řídí příslušnými zákony, to je zákonem o finančních soudech a zákonem o sociálních soudech. Tyto federativní zákony upravují nejen řízení před finančními a sociálními soudy, ale také organizaci, činnost a postavení soudců a soudů.⁴⁶

4.2 Pravomoc a příslušnost správních soudů

Kompetence obecného správního soudu je dána obecnými ustanoveními obsaženými v § 40 odst. 1 zákona o řízení před správními soudy. Podle tohoto ustanovení jsou správní soudy příslušné k projednání konkrétní věci, pokud se jedná o právní spor, to je věc veřejného práva, s výjimkou ústavněprávních sporů. Je pravda, že federativní zákonodárce může stanovit, že jednotlivé případy budou projednávat správní soudy bez ohledu na povahu věci. Zákon o řízení před správními soudy detailně neupřesňuje pojem veřejnoprávní spor. „*Dle ustanovení zákona o řízení před správními soudy rozhodují německé správní soudy: o žalobě proti správnímu aktu neboli takzvané odpůrčí žalobě,*

⁴⁴ SLÁDEČEK, V. a kol. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 257 s. ISBN 978-80-7357-518-2., s. 185-186

⁴⁵ SLÁDEČEK, V. a kol. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 257 s. ISBN 978-80-7357-518-2., s. 186

⁴⁶ SLÁDEČEK, V. a kol. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 257 s. ISBN 978-80-7357-518-2., s. 186

o žalobě na splnění povinnosti, o určovací žalobě, o obecné žalobě naplnění, o žalobě konstitutivní, o zákonnosti podzákonných právních předpisů v takzvaném preventivní zdržovací žalobě a preventivní určovací žalobě v rámci takzvané preventivní ochrany práv.“

Pokud jde o *věcnou příslušnost* správních soudů, správní soudy nižší instance rozhodují veškeré spory jejichž stanovování spadá do správního soudnictví. Vrchní správní soud projednává odvolání proti rozhodnutím správních soudů v prvním stupni a další stížnosti proti rozhodnutím správních soudů jako soud druhého stupně v souladu s § 46. Vrchní správní soud působí také jako soud prvního stupně ve věcech přezkumu zákonů nižší právní síly. Další případy, o nichž rozhoduje Vrchní správní soud v prvním stupni, jsou uvedeny v § 48 zákona o řízení před správními soudy. Spolkový správní soud projednává kompetenční spory v prvním stupni mezi spolkovými zeměmi navzájem.

Primární pravidla *místní příslušnosti* pro řízení před německými správními soudy jsou stanovena v § 52 zákona o řízení před správními soudy. Obecně platí, že k řízení před správním soudem je příslušný správní soud, v jehož obvodu měl žalovaný poslední bydliště, trvalý pobyt nebo sídlo. Paragraf 52 rovněž stanoví výjimky z obecných pravidel místní příslušnosti. Ve věcech týkajících se nemovitostí, práv nebo právních vztahů souvisejících s určitým místem je příslušný správní soud, v jehož obvodu se nemovitost nebo místo nachází. V řízení o žalobách správních aktech federativních správních úřadů, federativní veřejnoprávní korporace, veřejné nadace je příslušný správní soud, který je místně příslušný podle sídla daného úřadu nebo instituce. K řízení o žalobě proti správním aktům veškerých ostatních subjektů je místně příslušný správní soud, v jehož obvodu byl napadený správní akt vydán. Pokud bylo napadené správní rozhodnutí vydáno více než jedním správním soudem nebo správním orgánem v rámci jurisdikce státu poskytujícího podporu, je příslušný správní soud, v jehož obvodu se žadatel nachází nebo má bydliště.

4.3 Průběh řízení

Řízení před správními soudy se řídí zákonem o správních soudech. Jelikož je však německý soudní systém založen na zásadě jednoty promlčení, je řízení před správními soudy založeno na stejných procesních zásadách a systémech jako řízení před běžnými civilními soudy, i když s některými zvláštními pravidly. Systém správního soudnictví je určen k ochraně subjektivních práv, takže je na účastnících řízení, aby se rozhodli, zda a v jakém rozsahu chtějí této ochrany využít. Řízení před správními soudy proto

přísně podléhá zásadám dispozitivnosti, stejně jako občanskoprávní řízení. Postavení účastníků v těchto řízeních je rovněž založeno na zásadě rovnosti. Kromě toho se podpůrně použije občanský soudní řád. Na toto řízení se rovněž vztahuje ústavní zásada práva veřejnosti obsažená v článku 103 Ústavy. Proti porušení těchto zásad se lze odvolat ke Spolkovému ústavnímu soudu. Kromě toho se v těchto řízeních uplatňují zásady veřejnosti, zákonnosti a bezprostřednosti.⁴⁷

Účastníci řízení před správními soudy jsou vymezeni v § 63 zákona o řízení před správními soudy. Jsou jimi především žalobce a žalovaný. Účastníkem řízení je také osoba prizvaná k účasti na řízení. Podle § 65 odst. 1 zákona o řízení před správními soudy může správní soud prizvat k účasti na řízení osoby, jejichž oprávněné zájmy jsou rozhodnutím ve věci dotčeny, jestliže řízení nebylo dosud pravomocně skončeno nebo věc nebyla projednána soudem vyššího stupně. Správní soud může z moci úřední nebo na návrh tyto osoby do řízení přibrat. Účastníky řízení jsou za určitých podmínek také takzvaní zástupci spolkového zájmu nebo zástupci veřejného zájmu. Jsou charakteristické pro německý systém správního soudnictví. Postavení zástupců spolkových nebo veřejných zájmů upravuje § 35-37 zákona o správním řízení. Účastník řízení musí mít procesní způsobilost a právní způsobilost být účastníkem řízení.

Správní soud nejprve ověří, zda byly splněny všechny procesní podmínky pro rozhodnutí ve věci, jakož i věcné a formální náležitosti žaloby. Obecné předpoklady pro rozhodnutí správního soudu ve věci samé lze rozdělit na předpoklady, které musí splnit soud a účastníci řízení. Žaloby proti nižšímu správnímu soudu lze podat písemně nebo ústně a do soudního rejstříku se provede zápis. Žaloby proti vyšším správním soudům a Spolkovému správnímu soudu lze podat pouze písemně. Pokud žaloba nespĺňuje náležitosti, vyzve předseda senátu nebo soudce zpravodaj žalobce, aby žalobu ve stanovené lhůtě doplnil. Správní žaloba v německém správním soudnictví není přípustná, pokud byl spor mezi žalobcem a žalovaným již ukončen nebo pokud již bylo zahájeno řízení u jiného soudu. Žalobu je také možné stáhnout. Žalobce může vzít žalobu zpět do doby, než rozhodnutí správního soudu ve věci nabude právní moci. Zpětvzetí žaloby při ústním jednání vyžaduje souhlas obviněného nebo zástupce veřejného zájmu, je-li přítomen. Pokud do dvou týdnů od stažení žaloby neobdržíte žádné námítky, má se za to, že stažení žaloby bylo schváleno. Je-li žaloba vzata zpět, soud řízení zastaví.

⁴⁷ PÍTROVÁ, Lenka a POMAHÁČ, Richard. *Evropské správní soudnictví*. V Praze: C.H. Beck, 1998. 343 s. ISBN 80-7179-183-0., s. 123

Proti rozhodnutí soudu o zastavení řízení nelze použít opravný prostředek. Charakteristickým rysem německého správního soudnictví je takzvaná. preventivní a předběžná ochrana práv. Preventivní ochrana práv je právní obrana proti budoucímu faktickému jednání správních orgánů nebo vydání správních aktů. V rámci preventivní ochrany práv lze podávat takzvanou preventivní zdržovací žalobu a určovací žalobu.

4.4 Opravné prostředky

V německém soudním řízení správním jsou možné tři kategorie opravných prostředků a těmi jsou *odvolání* (Berufung), *revize* (Revision) a *stížnost* (Beschwerde). Primárním předpokladem přípustnosti opravného prostředku je právní újma vyplývající z rozhodnutí správního soudnictví v prvním stupni. V německém správním soudnictví se lze opravného prostředku vzdát. Oznámení o vzdání se opravného prostředku je jednostranné procesní řízení a může být podána ústně nebo vzata zpět písemně u soudu. V opravném řízení platí zásada zákazu. Zásada zákazu se však neuplatní, jestliže opravný prostředek podá jiný účastník řízení. *Odvolání* je opravným prostředkem proti rozhodnutí nižšího správního soudu. Jedná se o opravný prostředek proti konečnému, částečnému nebo mezitímnímu rozsudku. Možnost předložit odvolání v německém správním soudnictví je omezena tím, že odvolání musí být vyhověno a soud rozhoduje o přípustnosti či nepřípustnosti odvolání podle ustanovení § 124 zákona o řízení před správními soudy. Správní soud rozhoduje o přípustnosti odvolání dříve, než je rozhodnuto o samotném odvolání. Jestliže správní soud rozhodne, že odvolání je přijatelné, musí být odvolání podáno ke správnímu soudu do jednoho měsíce od rozhodnutí o přípustnosti a odvolání musí být odůvodněno do dvou měsíců od rozhodnutí o přípustnosti. Není-li stanoveno jinak, důvody odvolání se podávají u vyššího správního soudu, který o odvolání rozhoduje.⁴⁸

Revize je opravným prostředkem proti rozhodnutí Státního správního soudu nebo příkazu vydanému v řízení o přezkumu právních předpisů. Pokud spolkový zákon odvolání nepřipouští, lze proti rozhodnutí nižšího správního soudu podat tzv. mezitímní revizi. Německý správní soudní systém rovněž umožňuje podávat tzv. Sprungrevision, tím se odstraňují precedenty vyšších správních soudů a rozhodnutí správního soudu prvního stupně se souhlasem žalovaného a správního soudu prvního stupně se zasílá Nejvyššímu soudu. Stejně jako v případě odvolání je revize přípustná pouze ze zákonem

⁴⁸ SLÁDEČEK, V. a kol. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 257 s. ISBN 978-80-7357-518-2., s. 214–215

stanovených důvodů. Na základě odvolání proti zamítnutí revize vydá Nejvyšší správní soud nebo Spolkový správní soud rozhodnutí o přezkumu. Příčinou pro povolení revize jsou podrobně stanoveny v čl. 132 odst. 2. Během revizního řízení nelze přihlížet k novým skutečnostem. Soud zkoumá věc pouze z právního hlediska. Není-li návrh na revizi podán v zákonné formě a lhůtě, soud jej odmítne jako nepřijatelnou. Pokud rozhodnutí napadené v rámci revize není založeno na porušení zákonných ustanovení umožňujících revizi, Spolkový správní soud revizi zamítne jako neopodstatněné. Pokud je revize náležitě zdůvodněna, může Spolkový správní soud rozhodnout nebo zrušit napadené rozhodnutí a vrátit věc správnímu soudu k novému projednání. Německý systém správního soudnictví umožňuje také podat *stížnost* proti rozhodnutí nižšího správního soudu senátem nebo samosoudcem. Stížnosti nelze podávat proti rozsudkům, procesním rozhodnutím a nařízením. Proti rozhodnutí Nejvyššího správního soudu navíc není přípustná stížnost.⁴⁹

⁴⁹ SLÁDEČEK, V. a kol. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 257 s. ISBN 978-80-7357-518-2., s. 216–217

5 Postavení a organizace Nejvyššího správního soudu v České republice

Pomocí soudního řádu správního byl ustaven Nejvyšší správní soud a tím byla uskutečněna litera Ústavy. Nejvyšší správní soud se usídlil v Brně. Nejvyšší správní soud jako největší soudní instance ve věcech patřících do kompetence soudů ve správním soudnictví zajišťuje jednotnost a zákonnost rozhodování projednáváním opravných prostředků ve věcech stanovených zákonem o správním řízení a vydáváním rozsudků v dalších věcech stanovených tímto zákonem nebo zvláštními zákony. Nejvyšší správní soud rovněž sleduje a hodnotí pravomocná rozhodnutí ve správním soudnictví a na jejich podstatě vydává stanoviska k rozhodování soudu v některých věcech za účelem jednotného rozhodování. Za účelem zajištění zákonného a jednotného rozhodování správních orgánů může Nejvyšší správní soud v určitých případech vydávat zásadní rozhodnutí v souladu s postupy stanovenými tímto zákonem.⁵⁰ Nejvyšší správní soud vydává sbírku rozhodnutí nejvyššího správního soudu. Obsahuje rozhodnutí nejvyššího správního soudu a krajských soudů, stanoviska a zásadní rozhodnutí nejvyššího správního soudu přijatá ve správním soudnictví.⁵¹

5.1 Předseda, místopředseda a soudci Nejvyššího správního soudu

V čele Nejvyššího správního soudu je předseda soudu, místopředseda soudu, předsedové kolegií, předsedové senátů a další soudci. Prezident republiky jmenuje a odvolává předsedu a místopředsedu nejvyššího správního soudu z řad soudců. Soudci Nejvyššího správního soudu vykonávají rozhodovací činnost Nejvyššího správního soudu. Kromě rozhodování vykonávají předseda a místopředseda Nejvyššího správního soudu v rámci soudního řádu správního veřejnou správu Nejvyššího správního soudu. Kromě rozhodování předseda každého kolegia organizuje a vede činnost kolegia. Předseda senátu organizuje a řídí činnost příslušného senátu a přijímá rozhodnutí. Soudci Nejvyššího správního soudu jsou rozděleni do kolegií podle hlavních směrů jejich činnosti. Počet kolegií stanoví plénum Nejvyššího správního soudu na návrh předsedy Nejvyššího správního soudu.⁵²

⁵⁰ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Organizace soudnictví a právní služby*. Praha: Alfa Publishing, 2006. 213 s. ISBN 80-86851-39-7, s. 62

⁵¹ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Organizace soudnictví a právní služby*. Praha: Alfa Publishing, 2006. 213 s. ISBN 80-86851-39-7, s. 64

⁵² SCHELLEOVÁ, I. *Správní soudnictví*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. 100 s. ISBN 80-86432-90-4, s. 31

5.2 Asistent soudce

Soudci nejvyššího správního soudu jmenují alespoň jednoho asistenta soudce. Zaměstnanecký poměr asistenta soudce se zakládají jmenováním a řídí se zákoníkem práce, jestliže tento zákon nestanoví jinak. Asistent soudce jmenuje a odvolává předseda nejvyššího správního soudu na návrh soudce který tuto funkci zastává. Funkce asistenta soudce se pokládá za zrušenou, pokud zanikne funkce příslušného soudce. Asistentem soudce může být jmenován občan, který je bezúhonný a získal magisterský titul v oboru právo na některé z vysokých škol v české republice. Osoba odsouzená za trestný čin nespĺňuje požadavek bezúhonnosti, pokud se na ni nehledí, jako by nebyla odsouzena. Asistent soudce je povinen dodržovat mlčenlivost o skutečnostech, které se dozví v souvislosti s výkonem své funkce, a to i po jejím skončení, ale předseda nejvyššího správního soudu jej může této povinnosti zbavit. Soudci Nejvyššího správního soudu jsou rozděleni do kolegií podle hlavních směrů jejich činnosti. Počet kolegií stanoví plénum nejvyššího správního soudu na návrh předsedy nejvyššího správního soudu.⁵³

5.3 Senát a rozšířený senát

V senátech nebo v rozšířených senátech, rozhoduje Nejvyšší správní soud, jestliže zákon nestanoví, že rozhoduje a jednotlivé úkony činí předseda senátu. Senát se skládá z jednoho předsedy a šesti soudců pro věci volební, vědci politických stran a politických hnutí a rovněž o kompetenční žalobách; dále se senát skládá z jednoho předsedy a dvou soudců pro ostatní věci. Rozšířený senát se skládá z předsedy šesti soudců ve věcech převedených ze senátu zřízeného podle odst. 2 písmeno c) a z předsedy a osmi soudců v ostatních věcech. Pokud senát Nejvyššího správního soudu dospěje ve svém rozsudku k právnímu názoru, který se liší od právního názoru již vysloveného v rozsudku Nejvyššího správního soudu, předloží věc k rozhodnutí rozšířenému v senátu. Při postoupení věci se uvedou důvody odlišného právního názoru. Pokud rozšířený senát rozhodne o právním názoru, který je v souladu s předchozím rozhodnutím Nejvyššího správního soudu, přijme jej jako zásadní usnesení. Jednací řád Nejvyššího správního soudu určí další případy, kdy může předseda Nejvyššího správního soudu postoupit rozšířenému senátu jiné právní věci.⁵⁴

⁵³ SCHELLEOVÁ, I. *Správní soudnictví*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. 100 s. ISBN 80-86432-90-4, s. 31

⁵⁴ BROTHÁNKOVÁ, J. *Soudní řád správní: s vysvětlivkami a judikaturou a výňatky ze souvisejících předpisů*. Praha: Linde, 2003-2006. 301 s. ISBN 80-7201-579-6, s. 28,29,30

5.4 Plénum Nejvyššího správního soudu

Plénum je složeno ze všech soudců nejvyššího správního soudu. Plénum může rozhodovat, jsou-li přítomny alespoň dvě třetiny jeho členů. Přijetí usnesení vyžaduje souhlas nadpoloviční většiny přítomných členů a přijetí názoru nebo rozhodnutí o počtu kolegií vyžaduje souhlas nadpoloviční většiny všech členů.⁵⁵ Předseda Nejvyššího správního soudu povolává plénum, určuje jejich program a předsedá jim. Předseda Nejvyššího správního soudu je povinen na žádost alespoň jedné třetiny soudců Nejvyššího správního soudu svolat do jednoho měsíce shromáždění pléna. V takovém případě předseda Nejvyššího správního soudu stanoví program schůze pléna podle návrhu toho, kdo o svolání pléna požádal.⁵⁶ Zasedání pléna je pro veřejnost uzavřeno. Ministr spravedlnosti a předseda nejvyššího soudu jsou oprávněni účastnit se zasedání pléna. Na shromáždění pléna mohou být pozvány i další osoby. Předseda nejvyššího správního soudu vydá po projednání v plénu jednací řád nejvyššího správního soudu.⁵⁷ „*V jednacím řádu nejvyššího správního soudu upravuje zejména podrobněji postup při jednání kolegií a pléna, při vytváření senátů a rozšířených senátů, při tvorbě rozvrhu práce, při prověrkách rozhodovací činnosti soudců nejvyššího správního soudu, sledování a vyhodnocování pravomocných rozhodnutí soudu, při přijímání zásadních usnesení, při zaujímání stanovisek, při vydávání sbírky rozhodnutí nejvyššího správního soudu a vnitřní organizaci nejvyššího správního soudu.*“⁵⁸

⁵⁵ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Organizace soudnictví a právní služby*. Praha: Alfa Publishing, 2006. 213 s. ISBN 80-86851-39-7, s. 64

⁵⁶ BROTHÁNKOVÁ, J. *Soudní řád správní: s vysvětlivkami a judikaturou a výňatky ze souvisejících předpisů*. Praha: Linde, 2003-2006. 301 s. ISBN 80-7201-579-6, s. 31

⁵⁷ SCHELLEOVÁ, I. *Správní soudnictví*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. 100 s. ISBN 80-86432-90-4, s. 33

⁵⁸ SCHELLEOVÁ, I. *Správní soudnictví*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. 100 s. ISBN 80-86432-90-4, s. 34

6 Základní modely správního soudnictví

V této kapitole budou uvedeny tři základní modely správního soudnictví. Každý z těchto typů má své specifické charakteristiky a je formován historickými, právními a kulturními vlivy svých původních zemí.

6.1 Anglosaský typ

Předpokládá se, že vývoj správního soudnictví v Anglii začal v roce 1215, ale současná podoba správního soudnictví ve Velké Británii a také se ve větším rozsahu v USA je pouze výsledkem velkých reforem zavedených ve 20. století, zvláště ve druhé polovině 20. století. Článek 39 Magny Charty vymezil, že vměšovat se do osobních svobod a majetku svobodných lidí lze pouze na základě soudního rozhodnutí.⁵⁹ Po dlouhou dobu byli soudci jediným státním orgánem, který směl ukládat povinnosti, a tak kromě vydávání rozsudků vykonávali i konkrétní správní činnosti. Situace se změnila během minulého století. Zatímco v minulosti se správní úkoly soudů omezovaly na udržování vnitřního pořádku (zejména takzvaného královského míru, od něhož jsou odvozeny pojmy “smírčí soudci“ a “soudní vykonavatelé“), modernizující se stát klade na státní úředníky stále větší nároky. Vzhledem k tomu, že jeho ustanovení, již přesahovala pravomoci soudů, byly zřízeny správní úřady a jejich pravomoci se dále rozšiřovaly. Na rozdíl od kontinentu tedy v Anglii neexistuje oddělení soudnictví od správy, ale spíše naopak oddělení správy od soudnictví. Nejednalo se však o ojedinělý jev, který se postupně rozvíjel po parlamentních reformách z roku 1832, kdy byly vytvořeny specializované správní úřady. Zpočátku mírový soudci pracovali společně až do roku 1888, kdy byly správní funkce v podstatě zrušeny a byli vytvořeny správní úřady s obecnou působností. Tyto orgány však nemohly poskytovat individuální správní úkony; tato pravomoc je stále svěřena soudům a správní orgány vystupovaly před soudy jako žalobci.⁶⁰

Ve 20. století byly zřízeny takzvané administrativní tribunály, ale rozsah jejich činnosti byl vždy omezen na konkrétní okruh státní správy. Již v minulém století byly zřízeny takové orgány, které se zabývaly otázkami dopravy na železnici a vnitrozemskou vodní dopravou, a na počátku 20. století se zabývaly veřejným pojištěním, průmyslovou prací a daněmi. Dnes existují desítky takových tribunálů, zejména od doby, kdy byly zřízeny po druhé světové válce. Jejich rozšíření je donutilo upevnit požadavky úpravy

⁵⁹ MAZANEC, M. *Správní soudnictví*. Praha: Linde, 1996. 451 s. ISBN 80-7201-021-2, s. 23

⁶⁰ ZOULÍK, F. *Soudy a soudnictví*. Praha: C.H. Beck, 1995. 268 s. ISBN 80-7049-114-0, s. 176-177

jejich postavení a řízení, což vedlo v letech 1971 a 1980 k ústavním reformám.⁶¹ Kromě administrativních tribunálů existují v USA další podobné orgány, nazývané komise a agentury. Všechny dohromady se nazývají kvazisoudní orgány. Tyto orgány byly vytvořeny jak s federálními pravomocemi (například v oblasti sociálního pojištění), tak s pravomocemi omezenými na spolkové země. Postupy kvazisoudních orgánů nejsou shodné. Existují značné rozdíly v závislosti na povaze správního úseku, v němž orgán působí.⁶²

Anglosaský typ je možno celkově charakterizovat jakožto typ, v němž tyto pravomoci vykonávají obecné soudy v souladu s obecnými pravidly soudního řízení.⁶³ Tento systém doplňují kvazisoudní orgány (tribunály), které působí ve sféře moci výkonné a silně fungují jako filtr, který zabraňuje přetížení obecných soudů.⁶⁴ Ačkoli se pravomoc tribunálů nevztahuje na všechny oblasti státní správy, vždy existuje možnost obrátit se na soud po vyčerpání správních opravných prostředků nebo v některých případech prostřednictvím odvolacího řízení. Zvláštností tohoto systému je, že poskytuje také ochranu proti nečinnosti správních orgánů (možnost žalovat úředníky, kteří svou nečinností porušují své právní povinnosti).⁶⁵

6.2 Francouzský model

Zvláštností francouzského modelu je, že správní soudnictví vykonává zvláštní orgán vytvořený v rámci výkonné moci. Formálně není tento zvláštní orgán vybaven osobní soudcovskou nezávislostí, ale v praxi je uznáván tradicí a veřejným míněním. Vznikl v roce velké francouzské revoluce 1789, aby hájil výkonnou moc před zásahy soudů, které byly dříve oporou královského absolutismu.⁶⁶ Francouzský model je rovněž výsledkem dlouhé evoluce francouzského právního řádu. Zejména měl přímý vliv na mnoho dalších zemí ve sféře francouzského vlivu, jako je Itálie a Belgie v Evropě. Mnohé z právní institutů, které tvořily základ francouzského správního soudnictví, se však promítly i do jiných systémů správního soudnictví. Francouzský model správního

⁶¹ ZOULÍK, F. *Soudy a soudnictví*. Praha: C.H. Beck, 1995. 268 s. ISBN 80-7049-114-0, s. 177

⁶² MACUR, Josef. *Správní soudnictví a jeho uplatnění v současné době*. Brno: Masarykova univerzita, 1992. ISBN 80-210-0484-3, s. 85

⁶³ ZOULÍK, F. *Soudy a soudnictví*. Praha: C.H. Beck, 1995. 268 s. ISBN 80-7049-114-0, s. 177

⁶⁴ MAZANEC, M. *Správní soudnictví*. Praha: Linde, 1996. 451 s. ISBN 80-7201-021-2, s. 24

⁶⁵ ZOULÍK, F. *Soudy a soudnictví*. Praha: C.H. Beck, 1995. 268 s. ISBN 80-7049-114-0, s. 177-178

⁶⁶ KOZELKA, P. *Řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu*. Praha: C-COPY Centrum, s.r.o., 2022. 291 s. ISBN 978-80-908750-0-5, s. 17

soudnictví je zřízen na komplexní soustavě specializovaných soudů s poměrně širokými pravomocemi.⁶⁷

Vývoj francouzského systému správního soudnictví začal již za absolutní monarchie. Již v tomto období existovalo několik zvláštních soudů s pravomocí rozhodovat správní věci. Ústřední vláda v té době navíc často využívala takzvané právo povolovat krále, které králi umožňovalo přijímat vlastní rozhodnutí proti opozici ze strany soudů (parlamentu). Tato královská pravomoc byla vykonávána prostřednictvím královského intendanta. Jejich pravomoc byla jednoduchá, pružná, a proto žádaná tyčka naopak parlament neboli řádný soud byl nejen proti králi, ale také proti peněžním reformám, což způsobilo nedůvěru v parlamentní instituci. Jak již zde bylo zmíněno francouzská revoluce měla velký vliv na vývoj správního soudnictví a také bylo provedeno takzvané první oddělení moci soudní a moci výkonné, které bylo realizováno zákonem z roku 1790 a ústavou z roku 1791. Ustanovení těchto předpisů zakazují správním orgánům vměšovat se do soudních procesů, a naopak soudům vydávat nařízení a zákazy ke správě a řešení otázek týkajících se takzvaných veřejných služeb. Toto prvotní oddělení výkonných a soudních pravomocí (ovlivněné nejen teorií dělby moci, ale i praktickými úvahami) však vytvořilo obtížně udržitelnou situaci, kdy správní orgány mají jak ukládací pravomoci, tak pravomoc řešit spory vzniklé při prosazování těchto předpisů. Z toho důvodu napoleonská ústava z roku VIII vytvořila zvláštní orgány, které mají pravomoc řešit správní spory. Jedná se o takzvanou Státní radu (Conseil d'État) a Rady prefektur (Conseils de préfecture). Stále je však problematické nazývat tyto orgány správními soudy, přestože na počátku své činnosti nabývají skutečného významu a autority.⁶⁸ Státní rada je řídicím orgánem správního soudnictví, které zahrnuje 51 územních správních soudů přičemž 9 soudů je odvolacích a zbytek jsou specializované správní soudy. Většinu rozhodovací agendy Státní rady formují kasační žaloby, z nichž pouze malá část splňuje podmínky přípustnosti.⁶⁹ Vrcholem vývoje byla druhá separace v roce 1873, kdy došlo k oddělení výkonné zprávy od správy soudní a k přesunu této soudní správy do oblasti soudní moci, což vedlo k vytvoření systému zvláštních správních soudů ve Francii.⁷⁰ V průběhu dalšího vývoje správního soudnictví ve Francii došlo v roce 1926 k významným změnám. Rady prefektur byly změněny v orgány mezi

⁶⁷ ZOULÍK, F. *Soudy a soudnictví*. Praha: C.H. Beck, 1995. 268 s. ISBN 80-7049-114-0, s. 178

⁶⁸ MAZANEC, M. *Správní soudnictví*. Praha: Linde, 1996. 451 s. ISBN 80-7201-021-2, s. 35

⁶⁹ POMAHÁČ, R. *Proměny správního soudnictví*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2021. 101 s. ISBN 978-80-7630-014-9, s. 64

⁷⁰ MAZANEC, M. *Správní soudnictví*. Praha: Linde, 1996. 451 s. ISBN 80-7201-021-2, s. 35

departmenty a jejich pravomoci byly rozšířeny. Jeho pravomoci byly také rozšířeny v roce 1934. A poslední významná změna byla provedena v roce 1979. Pravomoci Státní rady k projednávání sporů v prvním stupni byly redukovány a stala se především odvolacím orgánem. Státní rada projednává odvolání nejen proti radám prefektur, ale také proti některým specializovaným orgánům působícím v oblasti správního soudnictví. Jedná se především o orgány, které nemají těžiště jurisdikce, ale působí v rámci své působnosti. Příkladem je Účetní dvůr a Státní komise pro vzdělávání.⁷¹

Francouzský systém správního soudnictví je nejstarší v kontinentální Evropě. Nejvyšší orgán, státní rada, je navzdory své silné tradici a respektu mezi orgány veřejné správy vysoce ceněn a často kritizován pro svou nepružnost což znamená, že řízení obvykle trvá 2 až 3 roky, a nedostatek dalších účinných prostředků projednání s veřejnou správou. Nyní se ozývají hlasy, aby byl reformován a alespoň část jeho pravomoci byla přenesena na běžné soudy. V evropských zemích byl francouzský model prakticky přijat Itálii a Belgii. Žádný z nich si však nezachoval svůj původní vzhled. Itálie v roce 1865 přistoupila na pravomoc obecných soudů, která byla redukována v roce 1923 ve prospěch zvláštních soudů. Belgie má Státní radu, která v současné době posuzuje pouze abstraktní správní akty a plní výkonnou funkci zejména v oblasti legislativního procesu, přičemž soudní přezkum konkrétních správních aktů ponechává na obecných soudech. Francouzský model je tedy příliš zakotven v domácím prostředí a nezdá se, že by se dobře přenášel do jiných zemí.⁷²

6.3 Pruský a jihoněmecký typ

Pruský (severoněmecký) typ správního soudnictví byl silně ovlivněn Rudolfem Gneistem, duchovním otcem "soudního státu". Vychází z myšlenky, že hlavním úkolem správních soudů je zaručit řádný chod správy. Soudy by tedy měly posuzovat nejen zákonnost správních rozhodnutí, ale zvláště jejich funkčnost správního rozhodnutí. Zákonná podoba pruského správního soudnictví z 80. let 19. století (do značné míry inspirována tehdejšími podmínkami samosprávy ve velké Británii) byla založena na myšlence, že územní správní orgány budou řešit spory o právo v senátech před komisí složenou z úředníků a řadových občanů. Systém měl třístupňovou strukturu (krajské nebo

⁷¹ ZOULÍK, F. *Soudy a soudnictví*. Praha: C.H. Beck, 1995. 268 s. ISBN 80-7049-114-0, s. 179

⁷² ZOULÍK, F. *Soudy a soudnictví*. Praha: C.H. Beck, 1995. 268 s. ISBN 80-7049-114-0, s. 181

městské úřady– okresní úřady– vrchní soud), přičemž pouze poslední stupeň obsahoval soudnictví.⁷³

V jihoněmeckém systému existují zvláštní správní soudy, které tvoří celistvou instanční soustavu a jsou omezeny na jedinou vrcholnou instanci. Tyto soudy dávají přednost ochraně subjektivních veřejných práv. Jejich příslušnost je stanovena obecnými předpisy (s výjimkou Bavorska). V jihoněmeckých zemích existoval také rakouský systém z roku 1875, který měl velký vliv na náš právní vývoj: článek 107 výmarské ústavy z roku 1919 zakotvil právo na soudní ochranu subjektivních práv proti správním aktům. Soudní kontrolu obvykle vykonávaly specializované soudy na státní úrovni. Pouze některé specializované správní soudy fungovaly jako říšské soudy. Je zajímavé, že v této době došlo k obnovení snahy vykonávat správní soudnictví u obecných soudů. Výmarská ústava však měla krátké trvání. Po nástupu nacismu k moci nebyla ústava zcela zrušena, ale rozšiřovalo se mezi právními a politickými akty, přičemž ty druhé již nepodléhaly soudnímu přezkumu. Správní soudnictví tak bylo zkráceno a ztratilo tak svůj smysl.⁷⁴

⁷³ MAZANEC, M. *Správní soudnictví*. Praha: Linde, 1996. 451 s. ISBN 80-7201-021-2, s. 25

⁷⁴ ZOULÍK, F. *Soudy a soudnictví*. Praha: C.H. Beck, 1995. 268 s. ISBN 80-7049-114-0, s. 183-184

7 Komparace systému správního soudnictví ve vybraných zemích Evropské unie

Tato kapitola se bude zaměřovat na komparaci systémů správního soudnictví v České republice, na Slovensku a v Německu. Tyto země jsou vybrány pro svou geografickou blízkost a jejich kulturní a právní vazby. Zatímco Česká republika a Slovensko sdílejí historii coby Československo, Německo reprezentuje západní evropský právní systém s vlastními specifiky. Porovnání těchto tří zemí mi umožní nahlédnout do různých přístupů k správnímu soudnictví a identifikovat rozdíly mezi nimi.

7.1 Prameny právní úpravy

Česká republika:

- Nejvýznamnějším pramenem správního soudnictví je zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, který reguluje pravomoci a příslušnost soudů v rámci správního soudnictví a některé organizační a procesní otázky.
- Ústavní úprava správního soudnictví je zakotvena v Ústavním zákoně č. 23/1991 Sb., který uvozuje Listinu základních práv a svobod a dává právní základ pro soudní ochranu práv jednotlivců.
- Nejvyšší správní soud má pravomoc rozhodovat o zrušení zákona nebo jeho ustanovení, pokud jsou v rozporu se zákonem, a také o sporech týkajících se působnosti státních orgánů a orgánů územní samosprávy.

Slovensko:

- Základem právní úpravy správního soudnictví je Ústava Slovenské republiky a zákon č. 99/1963 Sb. Občanský soudní řád, který obsahuje ustanovení o správním soudnictví.
- Slovenský systém správního soudnictví je součástí civilního soudního řádu a není obsažen v samostatném procesním předpisu.
- Jednotlivé zákony, jako zákon o stížnostech, o státním zastupitelství nebo o volbách do obecních zastupitelstev, ovlivňují správní soudnictví na Slovensku.

Německo:

- Německá ústavní úprava správního soudnictví je zahrnuta v Základním zákoně a zajišťuje právo jednotlivců na soudní ochranu proti zásahům veřejné moci.

- Existuje dvouступňový systém správního soudnictví s důrazem na zemskou legislativu a federální správní soud jako nejvyšší orgán správního soudnictví.
- Zákon o řízení před správními soudy upravuje procesní otázky a organizaci správního soudnictví, přičemž existují i další specifické zákony, jako zákony o finančních nebo sociálních soudech.

7.2 Pravomoc a příslušnost

Česká republika

- *Pravomoci soudů:* Rozhodování o žalobách proti rozhodnutím ve veřejné správě, ochrana před nečinností a nezákonnými zásahy, kompetenční žaloby, volební a politické spory, kárná odpovědnost.
- *Věcná příslušnost:* Krajské soudy, výjimečně Nejvyšší správní soud.
- *Místní příslušnost:* Podle sídla žalovaného orgánu, s výjimkami ustanovenými zvláštními zákony.

Slovensko

- *Pravomoci soudů:* Ověřování zákonnosti rozhodnutí a postupů veřejné správy, obrana proti nezákonným zásahům, určení neexistence relevantních právních předpisů, registrace politických subjektů.
- *Věcná příslušnost:* Okresní a krajské soudy, Nejvyšší soud Slovenské republiky.
- *Místní příslušnost:* Podle sídla žalovaného, s výjimkami uvedenými zákonem.

Německo

- *Pravomoci soudů:* Rozhodování o veřejnoprávních sporech, žaloby na správní akty, přezkum podzákonných předpisů, kompetenční spory mezi spolkovými zeměmi.
- *Věcná příslušnost:* Obecní správní soudy a Spolkový správní soud.
- *Místní příslušnost:* Podle sídla žalovaného, s výjimkami uvedenými v zákoně.

7.3 Průběh řízení

Česká republika

- Proces správního soudnictví je upraven v soudním řádě správním.

- Dispoziční zásada platí při zahájení řízení, kdy návrh může podat pouze osoba, která je přímo dotčena rozhodnutím.
- Účastníci řízení jsou obvykle žalobce a žalovaný, ale mohou se účastnit i další osoby, které jsou přímo dotčeny rozhodnutím.
- Zastoupení advokátem není povinné a je pouze volitelné.
- Předběžná opatření mohou být nařízena v případech, že hrozí vážná škoda a situace vyžaduje dočasnou úpravu.

Slovensko

- Dispoziční zásada platí také při zahájení řízení.
- Žalobu může podat pouze osoba, která je přímo dotčena rozhodnutím a využila všechny ochranné prostředky podle zákona.
- Účastníci řízení jsou žalobce a žalovaný, přičemž žalobu může podat pouze osoba přímo dotčená.
- Účastníci mohou být přizváni k účasti na řízení.
- Zástupce může být do řízení přizván na základě úřední moci.
- Postupně lze odvolání proti rozhodnutí o uložení pokuty.

Německo

- Řízení před správními soudy je upraveno zákonem o správních soudech.
- Procesní zásady jsou podobné jako u civilních soudů, ale s některými specifickými pravidly.
- Účastníci řízení jsou žalobce a žalovaný, přičemž mohou být přizváni další účastníci na základě zákona.
- Zástupci spolkového nebo veřejného zájmu mohou být účastníky řízení.
- Žaloba musí splňovat určité náležitosti a nelze ji podat, pokud byl spor již ukončen nebo probíhá u jiného soudu.
- Možnost zpětvzetí žaloby existuje pouze do doby, než rozhodnutí nabude právní moci.

- Preventivní ochrana práv umožňuje obranu proti budoucímu jednání správních orgánů.

7.4 Opravné prostředky

V *České republice* funguje jednoinstanční správní soudnictví, které umožňuje podání kasační stížnosti jako opravného prostředku proti právoplatnému rozhodnutí krajského soudu. Kasační stížnost je přijatelná pouze z určitých důvodů, jako je justiční omyl, vady řízení nebo chyba v průběhu řízení. Kromě toho existuje možnost obnovy řízení v případech obrany proti zásahu správních orgánů.

Na *Slovensku* jsou opravné prostředky ve správním soudnictví omezeny na odvolání. Odvolání lze podat proti rozhodnutí nižšího správního soudu, ale není možné podat odvolání proti rozsudku Nejvyššího soudu Slovenské republiky. Možnost podání mimořádného opravného prostředku je vyloučena.

V *Německu* existují tři kategorie opravných prostředků ve správním soudnictví: odvolání, revize a stížnost. Odvolání je proti rozsudkům nižšího správního soudu, zatímco revize se týká rozhodnutí Státního správního soudu. Německý systém také umožňuje podání stížnosti proti rozhodnutí nižšího správního soudu, ale nelze ji podat proti rozsudkům Nejvyššího správního soudu.

7.5 Návrhy možné implementace do českého správního soudnictví z uvedených zemí

- *Rozšíření pravomocí Nejvyššího správního soudu:* Vzhledem k důležitosti ochrany práv jednotlivců a zajištění souladu s právním řádem by mohl být rozšířen okruh pravomocí Nejvyššího správního soudu. To by mohlo zahrnovat i pravomoc rozhodovat o sporech týkajících se působnosti státních orgánů a orgánů územní samosprávy, podobně jako je tomu v České republice.
- *Zavedení víceinstančního systému:* Inspirace může být nalezena v německém modelu, který používá dvoustupňový systém správního soudnictví. Tímto by se mohla posílit kontrola nad rozhodnutími nižších soudů a zvýšit důvěryhodnost a legitimita celého systému.
- *Úprava procesních otázek:* Slovenský model, který umožňuje přizvání dalších účastníků na základě úřední moci, by mohl být vzorem pro úpravu procesních otázek v českém správním soudnictví. Tím by se mohla zajistit širší účast dotčených stran a lepší ochrana jejich práv.

- *Důraz na preventivní ochranu práv:* Inspirace může být nalezena v německém modelu, který umožňuje obranu proti budoucímu jednání správních orgánů. Zavedení podobného mechanismu by mohlo posílit ochranu práv jednotlivců a předejít případným nezákonným zásahům.

Závěr

Bakalářská práce se zaměřila na komparaci správního soudnictví ve vybraných zemích Evropské unie. Správní soudnictví je součástí soudního systému, které se zabývá přezkoumáváním rozhodnutí a jednání správních orgánů v souladu s právními předpisy. Jeho hlavním úkolem je ochrana práv a zájmů občanů vůči státní a veřejné správě. V systému správního soudnictví se přezkum provádí na konceptu konkrétní skutečnosti a správní řízení je bezvýhradně v řízení sporném. Cílem přezkumu je ochrana subjektivních práv občana. V České republice se správní soudnictví řídí soudním řádem správním (č. 150/2002 Sb.), správním řádem (č. 500/2004 Sb.) a především občanským soudním řádem (č. 99/1963 Sb.). Ve správním soudnictví mají správní soudy pravomoc vydávat rozsudky a rozhodnutí v oblasti ochrany práv a zájmů občana vůči státní a veřejné správě, které mají zajišťovat dodržování zásady právního státu.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo komparovat a určit odlišnosti v systému správního soudnictví ve vybraných zemích Evropské unie. Země, které autorka k této komparaci zvolila byla Slovenská a Německá republika. Tohoto cíle se povedlo dosáhnout za pomoci velmi důležitých literárních zdrojů. Jako vedlejší cíl byl zvolen identifikovat příklady dobré praxe ve vybraných zemích Evropské unie a možných návrhů implementace do systému správního soudnictví v České republice, který se také zdárně podařilo dosáhnout.

Autorka si vybrala komparaci systému správního soudnictví, aby mohla srovnat tyto systémy a přinést tak do budoucna jeho zlepšení a uvědomění si, že by se správní soudnictví v České republice dalo lépe přizpůsobit jiným zemím a tím přispět k lepšímu fungování. Analýzou a syntézou dostupných pramenů právní úpravy v jednotlivých zemích se ukázalo, že každý systém má své specifické zákony a ústavní ustanovení, které ovlivňují průběh správního soudního procesu. Dále také díky analýze správního soudnictví v České, Slovenské a Německé republice lze říci, že tyto země mají odlišné postupy ve věcech pravomocí a příslušnosti správních soudů, průběhu řízení a použití opravných prostředků. A díky těmto značným rozdílům, autorka navrhla možnou implementaci do našeho českého soudnictví a přispěla tak k tomu, že by se české správní soudnictví dalo v průběhu let o něco více zlepšit. Možné návrhy jako je rozšíření pravomocí Nejvyššího správního soudu, které by mohli zjednodušovat soudní procesy. Dále také zavedení víceinstančního systému, který by mohl pomoci k větší kontrole

nižších soudů nebo také zavedení většího důrazu na preventivní ochranu práv, který by mohl předejít k nezákonným zásahům správních orgánů.

Celkově lze poznamenat, že komparace této práce by mohla do budoucna přispět k lepšímu porozumění tohoto tématu a otevře prostor pro další zkoumání a reformy v oblasti správního soudnictví. A že možné návrhy implementace z těchto zemí můžou přispět k posílení právního státu a ochraně práv občanů v rámci českého správního soudnictví. Tato práce měla také poskytnout informace o správním soudnictví jak v České republice tak i na Slovensku a v Německu.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. **BROTHÁNKOVÁ**, Jana. *Soudní řád správní: s vysvětlivkami a judikaturou a výňatky ze souvisejících předpisů*. 2. aktualiz. a dopl. Vydání. Praha: Linde, 2006. 301 s. ISBN 80-7201-579-6.
2. **FRUMAROVÁ**, Kateřina., et al. *Správní soudnictví*. Praha: Leges, 2022. 671 s. ISBN 978-80-7502-611-8.
3. **HENDRYCH**, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016. 570 s. ISBN 978-80-7400-624-1.
4. **HIEN**, Eckart. *150 Jahre Deutsche Verwaltungsgerichtsbarkeit*. Německo: De Gruyter, 2013. 32 s. ISBN 9783110350524.
5. **KOZELKA**, Pavel. *Řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu*. Praha: C-COPY Centrum, s.r.o., 2022. 291 s. ISBN 978-80-908750-0-5.
6. **KÜHN**, Zdeněk a kol. *Soudní řád správní: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1073 stran. ISBN 978-80-7598-479-1.
7. **MACUR**, Josef. *Správní soudnictví a jeho uplatnění v současné době*. Brno: Masarykova univerzita, 1992. ISBN 80-210-0484-3.
8. **MAZANEC**, Michal. *Správní soudnictví*. Praha: Linde, 1996. 451 s. ISBN 80-7201-021-2.
9. **PÍTROVÁ**, Lenka a **POMAHAČ**, Richard. *Evropské správní soudnictví*. V Praze: C.H. Beck, 1998. 343 s. ISBN 80-7179-183-0.
10. **RAJCHL**, Jirí a kol. *Správní řád: 10 let v akci*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2016. 296 stran. ISBN 978-80-87975-57-2.
11. **SCHELLEOVÁ**, Ilona. *Správní soudnictví*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. 100 s. ISBN 80-86432-90-4.
12. **SCHELLEOVÁ**, Ilona. a kol. *Organizace soudnictví a právní služby*. Praha: Alfa Publishing, 2006. 213 s. ISBN 80-86851-39-7.
13. **SKULOVÁ**, Soňa, **KLIKOVÁ**, Alena, a **HEJČ**, David. *Výzvy správního práva a správního soudnictví: pocta k 70. narozeninám prof. JUDr. Petra Průchy, CSc.* Brno: Masarykova univerzita, 2019. 407 stran. ISBN 978-80-210-9360-7.
14. **SLÁDEČEK**, Vladimír a **TOMOSZKOVÁ**, Veronika. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 257 s. ISBN 978-80-7357-518-2.

15. **ZÁMOŽÍK**, Jozef. *Civilné právo procesné: vykonávacie konanie, konkurz a reštrukturalizácia, rozhodcovské konanie, správne súdnictvo*. Plzeň: Vydavateľství a nakladateľství Aleš Čeněk, 2013. 372 s. ISBN 978-80-7380-417-6.
16. **ZOULÍK**, František. *Soudy a soudnictví*. Praha: C.H. Beck, 1995. 268 s. ISBN 80-7049-114-0.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 500/2004 Sb.: Zákon správní řád ze dne 24. června 2004.

Ostatní zdroje

1. **MACUR**, Josef. *Správní soudnictví*. Brno: Univerzita J.E. Purkyně, 1986. 203 s

Seznam zkratk

č. číslo

čl. článek

OSP občanský soudní pořádek

odst. odstavec

Sb. sbírky